

EŞLERİN EVLİLİK BİRLİĞİNİN GİDERLERİNE KATILMA BORCU

*The Dept of the Married Couples for Paying the Expenses
of the Family*

Yrd. Doç. Dr. Damla GÜRPINAR*

GİRİŞ

4721 Sayılı Türk Medeni Kanununun “Aile Hukuku” kitabının “Evlilik Hukuku” başlıklı birinci kısmının “Evliliğin Genel Hükümleri” başlıklı üçüncü bölümü, 743 sayılı Türk Kanunu Medenisinin 151. maddesi ve devamında yer alan hükümlere karşılık gelir; ama iki Kanunun söz konusu düzenlemeleri arasında ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Eşler arasındaki eşitliği sağlamaya yönelik olarak yapılmış olan yeni düzenlemenin eşlerin evlilik birliğinin giderlerine katılma borçları açısından değerlendirilmesi, çalışmamızın konusunu oluşturacaktır. Evlilik birliğinin giderlerine katılma borcu, eşler aynı çatı altında yaşarken de birlikte yaşamaya ara verilmesi halinde de söz konusudur. Çalışmamızda sadece eşlerin aynı çatı altında yaşamaya devam etmeleri halinde evlilik birliğinin giderlerinin karşılanması konusu ele alınacaktır.

İnceleme konumuza ilişkin yasal düzenlemelerin uygulanmaları bakımından ciddi bir engelle karşılaşacağını baştan kabul etmek gerekir. Bu engel, kişilerin aile yaşamlarını kanun koyucunun müdahalesine açmaya pek yanaşmaması ve bu yüzden de bu alanda kanunların uygulanma yeteneğinin zayıf olmasıdır. Kanun koyucu ister ailenin reisinin kim olacağını belirlesin ister eşlerin birliği

---

* Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

birlikte yöneteceğini kabul etsin, toplumdaki değerler ve bireylerin evlilik kurumuna yüklediği anlam bundan kolaylıkla etkilenmeyeceği için¹, bu alanın kanunlarla etkili bir biçimde düzenlenmesi oldukça zordur. Ancak kanaatimizce bu durum bile çağın gereklerine uygun hükümlerin kanunlarda bulundurulmasından vazgeçmeyi gerektirmez. Yalnız, inceleme konumuz açısından getirilmiş olan düzenlemelerin çağımızın gerekleri düşünüldüğünde ideal düzenlemeler olup olmadıkları sorusunun yanıtlanması gerekir. Bu soruya yanıt verebilmek için önce 4721 sayılı Kanundaki düzenlemelerin ne anlama geldiğini daha yakından inceleyecek, sonra da bu düzenlemeleri mehz kanun olan İsviçre Medeni Kanunundaki düzenlemeler ile karşılaştıracamız.

I. TÜRK KANUN KOYUCUSUNUN KONUYU ELE ALIŞ BİÇİMİ

A. 4721 Sayılı Kanundaki Düzenlemenin 743 Sayılı Kanundaki Düzenleme ile Karşılaştırılması

Evlenme ile eşler arasında kurulan evlilik birliği, sürekli bir yaşam ortaklığını ifade eder. Bu yaşam ortaklığı, herhangi bir tüzel kişiliğe sahip değildir; ama pek çok açılardan bir tüzel kişinin yönetimine benzer şekilde yönetime ihtiyaç duyar. Evlilik birliği, eşlerin kendi yaşamlarını ve varsa ya da ileride olacaksa çocuklarının yaşamlarını kolaylaştırmak ve güzelleştirmek için kurdukları bir birliktir. Bu amaca ulaşılması ise, birliğin iyi bir şekilde yönetimini gerektirir. Bu yönetim, aile üyelerinin maddi ve manevi ihtiyaçlarının karşılanması için eşler arasında bir işbölümünün yapılmasını zorunlu kılar. Hangi ihtiyaçların, hangi eş tarafından, hangi kapsamda ve hangi yöntemlerle karşılanacağı sorularına verilecek yanıt, birliğin yönetimi tarzını ortaya koyar. Ortak konutun seçimi ve temini, ev

---

¹ Aynı yönde bkz. KOÇİSARLIOĞLU, Cengiz: "Aile Hukukunda Eşlerin Eşitliği", (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 40, Sayı:1-4, 1988, s. 279); BAŞPINAR, Veysel; "Türk Medeni Kanunu ile Aile Hukukunda Yapılan Bazı Değişiklikler ve Bu Konuda Bazı Önerilerimiz", (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 52, S. 3, 2003, s. 98).

eşyası ile eşlerin ve çocukların kişisel eşyasının sağlanması, eşlerin ve çocukların sağlık, eğitim, ulaşım, dinlenme ihtiyaçlarının sağlanması hep evlilik birliğinin çıkarları düşünülerek verilecek kararlar çerçevesinde gerçekleştirilir.

Bu kararları verecek olan kişinin kim olduğu sorusu, yakın zamana kadar yürürlükte olan 743 sayılı Kanuna göre, şimdikinden farklı bir şekilde yanıtlanmaktaydı. 4721 Sayılı Kanunumuza göre, “Birliği eşler beraberce yönetirler”; oysa önceki Kanunumuzda “Koca, birliğin reisi”dir”, hükmü yer almakta ve buna bağlı olarak birliği yönetim yetkisinin de kocada bulunduğu kabul edilmekteydi. Birliğin reisi olan koca, evin seçiminden eşinin ve çocuklarının uygun şekilde geçiminden sorumluydu (743 sayılı MK. m. 152/II). Kadın ise, birliğin mutluluğunu sağlamak için gücü yettiği kadar kocasının yardımcısı ve danışmanı sayılıyordu ve eve bakma sorumluluğu da kadındaydı (743 sayılı MK. m. 153/II). 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu, eşlerin birliği beraberce yöneteceklerini ifade etmekle yetinmemiş, eşlerin oturacakları konutu birlikte seçeceklerini ve birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılmalarını da hükme bağlamıştır (TMK. m. 186)².

² 743 Sayılı Kanun zamanında birliği geçindirme yükümü erkeğe verildiğinden dolayı onun aleyhine bozulan kadın-erkek eşitliğinin yeniden sağlanabilmesi için erkeğe ailenin reisi olma sıfatının da verilmiş olduğu kabul edilmekteydi. Bkz. örneğin ZEVKLİLER, Aydın/ACABEY, M. Beşir/GÖKYAYLA, K. Emre: Zevkliler Medeni Hukuk, 6. Bası, Ankara 1999, s. 823-824; SİRMEN, Lale; “Medeni Hukuktaki Son Gelişmelerin Işığında Evlenme ve Boşanma Alanında Yeniden Düzenlenmesi Gereken Konular”, (Hukukta Kadın Sempozyumu, 30 Eylül-1 Ekim 1999, Ankara, 2. Bası, Ankara 2000, s. 83; AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ KARAMAN, Derya: Türk Medeni Hukuku-Aile Hukuku, İkinci Cilt, Ankara 2008, s. 114; DOĞAN, Murat; “Türk Medeni Kanununun Evliliğin Genel Hükümleri Bakımından Getirdiği Yenilikler”, (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 52, Sayı: 1-4, 2003, s. 112). Bu düşüncede olan bazı yazarlar, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile kadının da aileyi geçindirme yükü altına girmesi sayesinde eşitliğin sağlandığını da açıklamalarına eklemektedirler (Aynı yönde AYAN, Serkan: Evlilik Birliğinin Korunması, Ankara 2004, s. 55; DEMİR, Pınar Özlem: “Medeni Kanunda Evli Kadınların Hukuki Durumları ile İlgili Yenilik ve Değişiklikler”, (Prof. Dr. Ergun Özsunay’a Armağan,

743 Sayılı Kanunda yer almayıp da 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununda bulunan ve konumuzla ilgili olan bir başka düzenleme de, 196. maddedir. Birliğin korunmasına ilişkin hükümler arasında yer alan bu maddeye göre, *“Eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler. Eşin ev işlerini görmesi, çocuklara bakması, diğer eşin işinde karşılıksız çalışması, katkı miktarının belirlenmesinde dikkate alınır. Bu katkılar geçmiş bir yıl ve gelecek yıllar için istenebilir.”*

Her iki Kanunun konuya ilişkin düzenlemeleri karşılaştırıldığında, hem eşler arasında eşitliğin sağlanmaya çalışıldığı hem de evlilik birliğinin ihtiyaçlarını karşılayabilmek uğruna ancak emeğini hasredebilen eşin de birlik giderlerine katkıda bulunmuş sayılacağı kabul edildiği görülür. Söz konusu anlayış değişikliği toplumsal yaşantımızın gereklerine daha uygun olduğu için olumlu da karşılanmalıdır; ancak bu düzenlemelerin ülkemiz için yeterli olduğunu söylememiz pek de kolay değildir. Bu söylediğimizi aşağıdaki açıklamalarımızla gerekçelendirmeye çalışacağız.

B. 4721 Sayılı Kanundaki Düzenlemenin Açıklanması

Eşlerin evlilik birliğinin giderlerine katılma borçlarına ilişkin olarak 4721 Sayılı Kanunda yer alıp da açıklamamızı gerektiren hükümler 186. ve 196. maddelerdir. Bu maddeleri değerlendirebilmek için evlilik birliğinin giderleri kavramının açıklanması gerekir. Evlilik birliğinin giderleri, evlilik birliğinin ihtiyaçlarını karşılamak için yapılması gereken giderlerdir. O halde, eşlerden

---

İstanbul 2004, s. 523). Oysa bu, kanaatimizce, sadece kâğıt üstündeki duruma bakmaktan kaynaklanan bir yanılgıdır. Çünkü o dönemde, eğitilmiş olmadığı için veya eşi izin vermediği için, ayrıca toplumsal dayatmaların da etkisiyle evde oturup çocuk doğurmak ve onlara bakmak ve evi çekip çevirmek zorunda kalan kadınlar aleyhine bir eşitsizlik söz konusuydu. Buna rağmen kadınlar sağlıklarından ödün verecek ölçüde evlerine emek verdikleri gibi fırsat bulur bulmaz da çalışıp para kazanmaya ve kazançlarını da aileleri için harcamaya başlamışlardı. Bu yüzden 743 Sayılı Kanun zamanındaki düzenlemenin erkek aleyhine bir düzenleme olduğu düşüncesine şiddetle karşı çıkıyoruz.

herhangi birinin emeği ile veya malvarlığından yaptığı herhangi bir harcamanın evlilik birliğinin giderleri arasında değerlendirilebilmesi için bu harcamanın evlilik birliğinin bir ihtiyacını karşılamak amacıyla yapılmış olması gerekir. Bu yüzden evlilik birliğinin ihtiyaçlarının nelerden ibaret olabileceği sorusu yanıtlanmalıdır.

Aşağıda önce evlilik birliğinin ihtiyaçları kavramı üzerinde duracak, sonra da bu ihtiyaçları karşılamak bakımından eşlerin katkısını ele alacağız.

1. Evlilik Birliğinin İhtiyaçları

Evlilik birliğinin ihtiyaçları denilince³ ailenin ihtiyaçları kast edilir. Ailenin ihtiyaçlarını ise aile bireylerinin ortak ihtiyaçları⁴ ve kişisel ihtiyaçları olmak üzere ikiye ayırarak incelemek mümkündür⁵.

Ortak ihtiyaçlar denilince ortak konutun sağlanması, eşya ile donatılması, ısıtılması, aydınlatılması, temizliği, bakımı, sigorta edilmesi, vergilerinin ödenmesi, sabit telefon hattının ve internet bağlantısının faturalarının ödenmesi, varsa ev hayvanlarının bakımı ve masraflarının karşılanması⁶ gibi konular gündeme gelecektir. Çoğu aile bakımından ortak ihtiyaçların kapsamına bir veya duruma göre birden çok binek aracının sağlanması, benzin parasının, tamir ve

---

³ Hemen belirtmelidir ki, eşlerin evlilik birliğinin giderlerine katılma borcu bakımından önem taşıyan evlilik birliğinin ihtiyaçları kavramı ile eşlerin birliği temsil yetkisi bakımından önem taşıyan birlik ihtiyaçları kavramı her zaman birbiriyle örtüşmez, bu bakımdan bkz. **HAVUTÇU**, Ayşe: Evlilik Birliğinin Temsili, Ankara 2006, s. 66 vd.

⁴ **SCHMID**, Ursula: ZGB Kommentar-Schweizerisches Recht, 2. Auflage, 2011, Art. 163, s.267; **ISENRING**, Bernhard/**KESSLER**, Martin A.: Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch I, Art. 1-456 ZGB, 4. Auflage, Basel 2010, Art. 163, no: 7; **HAVUTÇU**, s. 63.

⁵ **HAUSHEER/REUSSER/GEISER**, ayrımı, ev idaresinin masrafları ve eşlerin ve çocukların yaşamsal ihtiyaçları olarak benzer şekilde yapmaktadır, Art. 163, no: 8.

⁶ **HAVUTÇU**, s. 73.

bakım masraflarının⁷, sigorta primlerinin ve vergilerin ödenmesi de dâhildir⁸.

Aileyi oluşturan bireylerin kişisel ihtiyaçlarını belirlemek ise biraz daha zordur. Çünkü bunu yapabilmek için öncelikle kimlerin aile bireyleri olarak değerlendirileceğini ortaya koymak gerekir. Şöyle ki aileyi oluşturan bireyler, öncelikle eşler ve ortak çocuklarıdır. Ancak bazen ortak olmayan çocukların da eşlerle birlikte yaşıyor olması mümkündür. Bazen eşlerden birinin veya her ikisinin bazı yakınları da onlar ile birlikte yaşıyor olabilir. Bu kişiler bazen aile ile birlikte yaşamakla kalmaz, ailenin geçimine katkıda da bulunur, örneğin kirayı öder veya eşler dışarıda çalışır iken çocuklara bakar; ama bu kişiler bazen bizzat kendi geçimleri için yardıma ihtiyaç duyarlar. Hatta bu kişiler kendi geçimleri için yardıma ihtiyaç duyduklarında aile ile birlikte yaşıyor olmasalar bile eşlerden birine karşı nafaka talebinde bulunmaya yetkili olabilirler. Eşlerin ortak olmayan ve kendileri ile aynı çatı altında yaşamayan çocuklarına karşı da nafaka ödeme yükümlülükleri söz konusudur ve aynı çatı altında yaşasın yaşamasın bu çocukla diğer eş arasında da kayın hısımlığı kurulmuş bulunmaktadır. Kaldı ki bu çocuğun ebeveyni olmayan eş dahi ona özen ve ilgi göstermek ile yükümlüdür, eşine bu çocuk üzerindeki velayetini kullanmasında yardımcı olur, hatta gerektiğinde çocuğu temsil bile eder (TMK. m. 339). Eşlerin varsa eski eşlerine yoksulluk nafakası ödeme yükümlülükleri de söz konusu olabilir. Tüm bu olasılıklar değerlendirildiğinde ihtiyaçları karşılanması gereken aile bireylerinin kimler olduğunu tespit etmek gerekir.

Eşlerin ve ortak çocuklarının aile bireyleri olarak değerlendirileceği her türlü tartışmadan uzaktır. Çeşitli sebeplerle eşler veya ortak çocukları aynı çatı altında yaşasalar da yaşamasalar da bu

---

⁷ HAVUTÇU, s. 73.

⁸ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 163, no: 12a; DURAL, Mustafa/ ÖĞÜZ, Tufan/GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku, İstanbul 2013, s. 160

sonuç değişmez⁹. Eşlerin ortak olmayan çocukları bakımından da Medeni Kanun çerçevesinde birtakım yükümlülükleri ve hatta yetkileri bulunduğu göre, bu çocukların da eşler ile aynı çatı altında yaşadıkları sürece aile bireyi olarak değerlendirilmeleri gerekir¹⁰. Bu çocuklar eşler ile aynı çatı altında yaşamadıklarında bunlara bakmakla yükümlü olan eşin bu yükümlülüğünü yerine getirmesini ise aile ihtiyaçları ile ilişkilendirmek için hiçbir sebep göremiyoruz. Bu durumda kanaatimizce bu eşin aile ihtiyaçları kapsamının dışında kalan bir kişisel ihtiyacı söz konusudur¹¹. Evlilik birliği sürerken eşlerden birinin bir başkası ile olan ilişkisinden doğmuş çocukları var ise, bu çocuğun ihtiyaçlarını karşılamak da bu çocuğun ebeveyni olan eşin aile ihtiyaçları kapsamının dışında kalan kişisel ihtiyacı olarak değerlendirilmelidir¹².

Eşlerin bakmakla yükümlü oldukları akrabaları onlarla birlikte aynı çatı altında yaşıyorlar ise, kanaatimizce, özellikle toplumuzdaki aile bağlarının Batı toplumlarına göre daha güçlü olduğu düşünüldüğünde, bu kişileri de ihtiyaçları bu ailenin bütçesinden

---

⁹ **HAVUTÇU**, s. 66; **GÜMÜŞ**, Mustafa Alper, Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m. 185-281), İstanbul 2008, s. 41-42; **ÖZTAN**, Bilge: Aile Hukuku, 5. Bası, Ankara 2004, s. 170.

¹⁰ **SCHMID**, Art. 163, s.267; **RUMO-JUNGO**, Alexandra, Das Schweizerische Zivilgesetzbuch, 13. Auflage, 2010, s. 323, no: 16; **ISENRING/KESSLER**, Art. 163, no: 6; **BRAEM**, Verena: Kommentar zum schweizerischen Zivilrecht (Zürcher Kommentar), Bd. II/Ic. Die Wirkungen der Ehe im allgemeinen, Art. 159-180 ZGB, 3. Auflage, 1998, Art. 163, no: 25; **HAVUTÇU**, s. 66. Bu durumda bu çocukları aile bireyi olarak gördüklerini ifade etmeseler de burada aile ihtiyaçlarından söz edilebileceğini ifade eden **HAUSHEER/REUSSER/GEISER**, Art. 163, no: 17.

¹¹ Krş. **ISENRING/KESSLER**, Art. 163, no: 20; **BRAEM**, Art. 163, no: 31; **HAUSHEER/REUSSER/GEISER**, Art. 163, no: 17; **GÜMÜŞ**, s. 41, yazarlar diğer eşin yardım etme yükümlülüğü kapsamında kaldığı sürece bu çocuklara ödenecek nafakayı da aile ihtiyaçları kapsamında görmektedirler.

¹² Bkz. **ISENRING/KESSLER**, Art. 163, no: 20, yazarlar bu durumda diğer eşin bir yardım yükümlülüğünden bile çoğu zaman söz edilemeyeceğine dikkat çekmektedirler.

karşılancak birer aile bireyi olarak değerdendirmemiz gerekir¹³. Bu kişiler aile ile aynı çatı altında yaşamıyorlar ise, onların bakımı için ayrılması gereken tutar, onlara bakmakla yükümlü olan eşin kişisel ihtiyacı kapsamında değerdendirilmelidir. Çünkü yakın hısımlar arasındaki nafaka yükümlülüğü, kan hısımları bakımından geçerlidir ve nafaka yükümlüsü olan kan hısmı da ancak kendi mali gücüne uygun bir nafaka ödemek zorunda bırakılabilir (TMK. m. 365/II). O halde bakım yükümlüsünün zaten ihtiyaçlarını karşılamak zorunda olduğu bir ailesi var ise, nafaka alacaklısının da beklentisi azalacaktır, çünkü yükümlünün mali gücü bu ölçüde azalacaktır. Bu yüzden söz konusu nafaka, yükümlü eşin kişisel ihtiyacı kapsamında kalacaktır¹⁴.

Eşlerin eski eşlerine ödemek zorunda oldukları nafaka yükümlülüğü bakımından yine eşin kişisel ihtiyacından söz edilmelidir¹⁵.

Eski eşine, aynı çatı altında yaşamayan ve ortak olmayan çocuklarına, aynı çatı altında yaşamayan yakın hısımlarına nafaka ödeme yükümü altında olan eşin, bu yükümlülüklerini yerine getirebilmek için duyduğu ekonomik kaynak ihtiyacı, onun kişisel ihtiyacı olmakla birlikte, bu ihtiyaçların evlilik birliğinin (ailenin) ihtiyaçları kapsamında olmadığını düşünüyoruz. Kanaatimizce bu gibi yükümlülükler altında olan eş, bu ihtiyaçları için aile bütçesinden bir beklenti içine giremez, bunlar için kendine özgü başka bir bütçeye sahip olmalıdır. O halde eşlerin aile ihtiyaçları kapsamında değerdendirilen kişisel ihtiyaçları kadar bu kapsamda değerdendirilemeyen

¹³ Aynı yönde HAVUTÇU, s. 66.

¹⁴ Aksi yönde HAVUTÇU, s. 66, bazı yazarlar ise eşler arasındaki yardımlaşma yükümünün kapsamında kaldığı sürece ortak yaşama dahil olmayan yakınlarca ödenecek nafakayı da birlik giderlerinin kapsamında görmekte-dirler bkz. ISENRING/KESSLER, Art. 163, No: 19; BRAEM, Art. 163, no: 26, 31; SCHMID, Art. 163, s. 267; HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 163, no: 18; GÜMÜŞ, s. 41 .

¹⁵ Aksi yönde HAVUTÇU, s. 66, bu nafakayı yardımlaşma yükümlülüğünün kapsamını aşmadığı sürece birlik ihtiyacı olarak gören yazarlar için bkz. ISENRING/KESSLER, Art. 163, No: 19; BRAEM, Art. 163, no: 31; SCHMID, Art. 163, s. 267.

kişisel ihtiyaçları da söz konusudur¹⁶. Bunlara eşlerin salt kişisel ihtiyaçları demeyi uygun buluyoruz.

Eşlerin aile bütçesi kapsamında değerlendirilebilecek kişisel ihtiyaçları ile salt kişisel ihtiyaçlarını birbirinden ayırmak ise çok kolay değildir. Bu ayrımı yapmak için sadece bazı ölçütler önerilebilir. Şöyle ki, eşlerden her birinin karşılanması gereken temel ihtiyaçları elbette ki birlik ihtiyaçları kapsamında değerlendirilir ve aile bütçesinden karşılanmaya çalışılmalıdır. Eşlerden herhangi birinin lüks ihtiyaçları ise, tüm aile bireylerinin tüm lükslerini karşılayabilecek bir aile bütçesinden söz etmek mümkün olmadığı sürece salt kişisel ihtiyaç olarak değerlendirilmelidir¹⁷. Ayrıca herhangi bir aile bireyinin karşılanmasında diğer aile bireylerinden hiçbirinin dolaylı veya manevi de olsa bir yararının olmadığı kişisel ihtiyaçları ile karşılanmasında diğer aile bireylerinin az çok zararının olduğu kişisel ihtiyaçlarına da salt kişisel ihtiyaç olarak bakılması söz konusu olabilir. Bir başka ölçüt de, herhangi parasal gücü olmadığı için eve sadece emeğini özgüleyen eşin karşılanmasını diğer eşten beklemeyeceği türden kişisel ihtiyaçlarını, her iki eş için de salt kişisel ihtiyaç olarak değerlendirmek olabilir.

Yukarıda önerdiğimiz ölçütler oldukça esnek ölçütlerdir ve aileden aileye farklı sonuçlar verecektir. Şöyle ki, aile bağlarının çok sıkı olduğu, eşler arasındaki sevgi ve saygı bağının zedelenmemiş olduğu bir ailede, eşlerin ekonomik durumu da çok kötü olmamak kaydıyla, bir eşin lüks bir ihtiyacı bile, diğer bireyler ve özellikle diğer eş tarafından aile ihtiyaçları kapsamında değerlendirilebilir. Oysa aile bağlarının iyice zayıflamış olduğu, kişilerin gelecekleri ile ilgili kararları diğer aile bireylerine danışmaksızın tek başına vermeye başladığı, eşler arasındaki sevgi ve saygı bağının iyice zayıf-

---

¹⁶ **HAUSHEER/REUSSER/GEISER**, Art. 163, no: 8, yazarlar örneğin eşlerden birinin bağımsız işyeri masraflarını aile ihtiyaçları kapsamındaki kişisel ihtiyaçlar arasında görmemektedirler, ama bu masrafların söz konusu eşin aile masraflarına katılma gücünü hesaplanırken göz önünde bulundurulacağına işaret ederler.

¹⁷ Eşlerin lüks ihtiyaçlarının birlik ihtiyacı olarak değerlendirilemeyeceğini **Öztan** da ifade etmektedir, **ÖZTAN**, s. 174, **SCHMID**, Art. 164, s. 269.

ladığı bir ailede, eşlerin pek çok kişisel ihtiyacının aile ihtiyacı olarak nitelendirilmediği görülür.

Bu arada şunu hemen belirtelim ki, eşlerden birinin salt kişisel ihtiyaçlarından sayılsa da bazı nafaka yükümlülüklerini¹⁸ yerine getirebilmek için diğer eşten yardım isteyebilmesi mümkündür (TMK. m. 185/III). Ancak kanaatimizce bu eşe gerektiğinde parasal yardımda bulunan eş, birlik giderlerine katkıda bulunma yükümlülüğü çerçevesinde değil, eşler arasında yardımlaşma yükümlülüğü çerçevesinde hareket etmektedir¹⁹.

Aile bireylerinin aile ihtiyaçları kapsamında değerlendirilen kişisel ihtiyaçları ise, çoğunlukla karşılanması zorunlu (temel) ihtiyaçlardan ibarettir. Bunlar arasında beslenme, temizlik ve kişisel bakım, sağlık²⁰, eğitim²¹, iletişim, ulaşım, sportif, sosyal ve kültürel ihtiyaçlar²² ile sosyal güvenlik ödemeleri²³ sayılabilir.

¹⁸ Eşlerin diğer eşin yakınlarına veya önceki evliliğinden olan çocuklarına bakmasına yardım etmeleri beklenebilse de, hiçbir eşten diğer eşin eski eşine ödenecek nafaka yükümlülüğüne katılması beklenememelidir. Yine yukarıda belirttiğimiz üzere eşin sadakatsizliği nedeniyle evliliği devam ederken başkasından olan çocuğuna karşı bakım yükümlülüğünü yerine getirmek açısından da diğer eşten yardım bekleyememesi gerekir.

¹⁹ Oysa öğretilerdeki pek çok yazar yardımlaşma yükümlülüğünü giderlere katılma borcunun kapsamı içinde değerlendirmektedir. Bkz. örneğin **ISENRING/KESSLER**, Art. 163, no 19-20; **BRAEM**, Art. 163, no: 26; **SCHMID**, Art. 163, s. 267, **GÜMÜŞ**, s. 45. Hatta Braem'e göre, yardımlaşma yükümlülüğü eşler arasındaki tüm yükümlülüklerin kaynağıdır, **BRAEM**, Art. 163, no: 22.

²⁰ Estetik amaçlı müdahalelerin birlik giderleri arasında değerlendirilmesinde dikkatli olmak gerekir. Bunun için ya söz konusu müdahalenin buna ihtiyaç duyan eş için zorunlu görülebilmesi veya en azından diğer eş tarafından da arzu ediliyor veya en azından onaylanıyor olması gereklidir (Aynı yönde **SCHMID**, Art. 163, s. 267; **GÜMÜŞ**, s. 44; **HAVUTÇU**, s. 74). Ya da eşlerin ekonomik durumunun olağanüstü düzeyde iyi olması koşuluyla bunlar birlik gideri sayılabilir, **HAUSHEER/REUSSER/GEISER**, Art. 163, no:16c.

²¹ Tartışmasız bir şekilde evlilik birliğinin giderleri arasında olan eğitim giderleri çocukların eğitim giderleridir. Eşlerin eğitim giderleri, elde edilen eğitim ailenin yaşam kalitesini yükseltmeye hizmet edecekse, yapılması

Eşlerin veya gelir elde ediyorsa bunu kısmen de olsa aile ihtiyaçlarının karşılanmasına özgülleyen çocukların mesleki ihtiyaçları da, aile ihtiyaçları kapsamında sayılabilecek kişisel ihtiyaçlar olarak nitelendirilebilir. Aile bireylerinin aile bütçesini zorlamayan, kişisel gelişimlerini olumsuz yönde etkilemeyen ve tehlikeli de olmayan, bu yüzden diğer aile bireyleri tarafından desteklenmesi beklenebilecek nitelikte hobileri için gereken harcamalar da, zorunlu (temel) kişisel ihtiyaç sayılamasa da aile ihtiyaçları içinde değerlendirilmelidir²⁴. Ne de olsa bu gibi hobiler ile uğraşmak aile bireylerinin ruhsal sağlıklarını koruyucu etki gösterecektir ve bunda diğer aile bireylerinin de yararı bulunmaktadır.

Her aile bireyinin üzerinde bulunması gereken bir miktar harçlık da aile ihtiyaçları arasında değerlendirilmelidir²⁵. Buna karşılık toplumumuzun büyük kesiminin aksi görüşte olacağını düşünsek de, kanaatimizce her bir eşin sigara parası onun salt kişisel ihtiyacı olarak değerlendirilmelidir. Çünkü eşlerden hiçbiri, tüm aile bireylerinin sağlığını son derece olumsuz şekilde etkileyecek bir kötü alışkanlık için ödeme yapma veya mali fedakârlıkta bulunma yükümlülüğü altında tutulamaz. Alkolik bir eşin içki parası ve kumarbaz bir eşin bunun için ayırdığı para da onun salt kişisel ihtiyacı sayılmalıdır.

---

zorunluysa veya zorunlu olmasa bile diğer eş tarafından da onaylanıyorsa ancak o zaman evlilik birliğinin giderleri arasında değerlendirilmelidir (SCHMID, Art. 163, s. 267; ISENRING/KESSLER, Art. 163, no: 16; HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 163, no: 13; GÜMÜŞ, s. 43-44).

²² HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 163, no: 13.

²³ SCHMID, Art. 163, s. 267; ISENRING/KESSLER, Art. 163, no: 13; BRAEM, Art. 163, no: 34; HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 163, no: 19; ÖZTAN, s. 171; GÜMÜŞ, 44; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 160.

²⁴ GÜMÜŞ, s. 43.

²⁵ SCHMID, Art. 163, s. 267; BRAEM, Art. 164, no:6, cep harçlığının birlik giderleri arasında bulunduğu, hukukumuzda daha mülga Medeni Kanunumuz zamanında bile kabul edilmekteydi, bkz. ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s.826.

Aile dostlarına verilmesi gereken hediyeler de aile ihtiyaçları kapsamında ele alınmalıdır. Ancak eşlerden birinin veya bir çocuğun diğer aile bireylerince haklı sebeple onaylanmayan arkadaşlarına vereceği veya olağanı aşan hediyelerin karşılanması aile ihtiyaçları kapsamında değerlendirilemez²⁶.

Eşlerin mesleki konumlarını ve işlerini korumaları zaman zaman mesleki davetler vermelerini ya da belli bir masraf yaparak bazı davetlere katılmalarını gerektirebilir. Bu amaçla yapılacak giderler de evlilik birliğinin giderleri arasında ele alınmalıdır²⁷.

Eşlerin üçüncü kişilere karşı dava açmak veya icra takibinde bulunmak amacıyla yaptıkları yargılama giderleri de, eğer yapılacak yargılamanın veya icra takibinin sonucu evlilik birliğinin huzuru ve ihtiyaçlarının karşılanması bakımından etkili olacak bir nitelik taşıyorsa, evlilik birliğinin giderleri arasında değerlendirilmelidir²⁸. Bunun dışındaki davalar bakımından ise, her bir eşin diğer eşten yardımlaşma yükümlülüğü çerçevesinde bir beklentisi olabilir²⁹.

Eşlerin ödemek zorunda oldukları gelir vergisi kanaatimizce aile ihtiyaçları kapsamında değerlendirilmemelidir³⁰. Çünkü eşler, evlilik birliğinin giderlerine eğer malvarlıkları ile katılacaklarsa, bu katılımlarının güçleri oranında olup olmadığından söz edebilmemiz için onların net gelirlerini esas almamız gerekir. Bu nedenle kanaatimizce, babadan kalma evinin kira gelirini aile ihtiyaçlarına özgülemiş olan eşin, bu ev için ödemek zorunda olduğu emlak vergisi de onun kişisel gideri olarak değerlendirilmeli ve bu vergi

²⁶ HAVUTÇU, s. 73.

²⁷ GÜMÜŞ, s. 43. Yalnız yazar eşlerin politik faaliyetlerini de birlik giderleri içinde değerlendirmektedir. Biz bu noktada yazara katılmıyoruz.

²⁸ SCHMID, Art. 163, s. 267; ISENRING/KESSLER, Art. 163, no: 21; HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 163, no: 15; GÜMÜŞ, s. 44.

²⁹ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, yardımlaşma yükümlülüğünün kapsamında kalan her harcamayı aile ihtiyacının karşılanması olarak görmektedir, Art. 163, no: 20.

³⁰ Aksi görüşte, GÜMÜŞ, s. 43; SCHMID, Art. 163, s. 267; ISENRING/KESSLER, Art. 163, no: 14; BRAEM, Art. 163, no:47; HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 163, no:11.

düşüldükten sonra bu evden elde edilen gelirin aile ihtiyaçlarına özgülenmesi beklenebilmelidir³¹. Fakat bu ev aile konutu olarak tahsis edilmiş ise bu konutun vergileri de her nevi tamir ve bakım masrafları da sigorta giderleri de ailenin ortak ihtiyaçları kapsamında kalır³².

Evlilik birliğinin ya da ailenin ihtiyaçları olarak değerlendirmediğimiz kalemlerin her biri, her aile için ortaya çıkabilir; ama bu ihtiyaçların kapsamı aileden aileye değişmektedir. İhtiyaçların kapsamı ailenin üye sayısının az ya da çok olmasıyla da ilgilidir; ama özellikle ailenin sosyal ve ekonomik durumu bu ihtiyaçların kapsamının belirlenmesinde önemli bir rol oynar³³. Eşlerin her ikisinin de yüksek ücretli işlerde çalıştığı bir aile ile sadece erkeğin çalıştığı, onun da vasıfsız bir işçi olması nedeniyle sık sık işsiz kaldığı bir ailenin ihtiyaçlarının kapsamı da değişik olacaktır. Durum bu olunca, eşlerin daha evlilik birliğini kurarken birbirlerinin aile servetleri, mevcut ve değişmesi beklenen gelir durumları, eğitimleri, meslekleri ve sosyal çevreleri hakkında doğru bir değerlendirme yapmaları ve sürpriz bir gelişme olmadıkça yaşam standartlarının ulaşacağı seviye hakkında fikir sahibi olmaları beklenir. Eşlerin birbirlerine başlangıçta vaat edebildikleri yaşam standardını sağlamaya devam etmelerini engelleyen bir durum oluşmadıkça, ancak bu standartlar çerçevesinde kalan ihtiyaçların karşılanması yeterlidir. Ancak eşlerin özellikle de evlendikten sonra bulabildikleri aile desteği sayesinde gelişen sosyal ve ekonomik ilişkilerine rağmen aile ihtiyaçlarını hâlâ eskisi gibi asgari düzeyde tutmaları da birliğin ihtiyaçlarının gerektiği gibi sağlanmadığı anlamına gelmelidir.

2. Evlilik Birliğinin Giderlerine Eşlerin Katkıları

a. Katkının Türü

Herhangi bir ihtiyacın karşılanması için gider yapılması gerektiğinden söz edildiğinde akla ilk gelen kaynak, parasal kay-

³¹ Aksi görüşte, GÜMÜŞ, s. 43.

³² Aynı yönde, GÜMÜŞ, s. 43.

³³ ÖZTAN, s. 170-171; GÜMÜŞ, s. 40; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 160.

naktır. Evlilik birliğinin ihtiyaçlarının karşılanması bakımından da eşlerin giderleri para ile karşılayacaklarını³⁴ beklemek gerekir. Para ya çalışma karşılığı elde ettikleri gelirden veya sahip oldukları servetin getirisinden sağlanacaktır. Çoğu aile bakımından eşlerin her ikisinin de çalışarak para kazanması değişik sebeplerle mümkün ya da isabetli olmayacaktır. Özellikle çocuklu aileler bakımından bir ebeveynin evde kalıp çocuklarla ilgilenmesi zorunluluğu ortaya çıkabilecektir. Zaman zaman eşlerden biri işsiz kaldığı için de para kazanma olanağı bulamayacaktır. Bu durumda çalışıp para kazanamayan eşin evlilik birliğinin giderlerini karşılamak üzere katkıda bulunmasını sağlayacak herhangi bir birikimi ya da başkaca serveti de yok ise, bu eşin giderlere parasal bir katkısının olduğundan söz edilemeyecektir. Ancak bu durum, bu eşin evlilik birliğinin giderlerine hiçbir katkısının olmayacağı anlamına gelmez. Çünkü bu eş de, ev dışında çalışıp para kazanmasa da ev içinde çalışarak ailenin birtakım ihtiyaçlarını karşılayabilir. Ne de olsa, eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar (TMK m. 186/III).

743 Sayılı Türk Kanunu Medenisinde, kocanın eşinin ve çocuklarının uygun şekilde geçiminden sorumlu olduğu, kadının ise birliğin mutluluğunu sağlamak için kocasına yardımcı ve danışman olacağı ve de eve bakacağı ifade edilmekteydi (bkz. m. 152-153). 743 Sayılı Türk Kanunu Medenisinin yürürlüğe girdiği dönemdeki sosyal yapıya uygun olan bu ifade biçimi, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunuyla 21. yüzyılın gereklerine uygun biçimde değiştirilmiştir. Dolayısıyla kadının eve bakmaktan farklı şekillerde de birliğe

---

³⁴ Ancak kanun koyucu parasal katkıdan değil malvarlığı ile katkıdan söz etmiştir. Bu isabetli bir tercihtir, çünkü eşlerin zaman zaman malvarlıksal içerik taşımakla birlikte parasal sayılamayacak katkıları da söz konusu olabilir. Örneğin eşlerden birinin sahip olduğu bir eşyasını ailesinin kullanımına özgülediği durumlar böyledir. Burada eşin parasal değil, aynı bir katkısından söz edilecektir. **KILIÇOĞLU** da, 186. madde çerçevesinde değerlendirilmesi gereken katkının emek ve parasal katkı ile sınırlı olmadığını ifade ederken bu örneği vermektedir, **KILIÇOĞLU**, Ahmet M.: Medeni Kanun'umuzun Aile-Miras-Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler, Genişletilmiş 2. Bası, Ankara 2004, s. 28, 30.

katkıda bulunduğu gerçeği kadar erkeğin parasal katkıda bulunmaktan farklı şekillerde birliğe katkıda bulunacağı gerçeği de benimsemiştir. Hemen ifade etmeliyiz ki, evlilik birliğinin giderlerine kadının da parasal olarak katkıda bulunmaya başlaması, hatta bazı ailelerde kadının birliğe parasal katkısının eşinin katkısından bile fazla olabilmesi, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununun yürürlüğe girmesinden çok önceye dayanır. Çalışmamızın başında da ifade ettiğimiz gibi, evlilik birliğini kuran kişiler, birliğin mutluluğunu sağlamak için tüm güçlerini iyiniyetle ortaya koymaya çalışırlar ise, kanunda kendilerine biçilen rolün sınırları içinde kalmayı zaten kabullenmezler. Bu yüzdendir ki daha mülga Kanunumuz zamanında da, kadınlar, birlik giderleri için parasal katkıda bulunmaya başlamıştır. Ne var ki bu durum, geleneksel olarak kadından beklenen rolün yerine getirilmesi beklentisinde bir azalmaya yol açmamış ve sonunda gündüzleri iş yerinde, sabahın erken saatlerinde, akşamları ve gecenin geç saatlerine kadar evde çifte mesai yapan, çalışan evli kadınlar ortaya çıkmıştır. Yine o dönemde, bazı kadınlar dışarıda çalışmasalar bile evde dikiş dikerek, yün örerek veya benzeri başka üretici faaliyetlerde bulunarak aile bütçesine hiç de yabana atılmayacak ölçüde parasal katkıda bulunmaktaydı. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu eşlerin evlilik birliğinin giderlerine emek ve malvarlıkları ile katılacaklarını öngörerek, kadının zaten yapmakta olduğu parasal katkıyı tanıdığı gibi, aslında pek üzerinde durulmasa da birlik giderlerinin sağlanmasına erkeğin emek yoluyla katılımına da hukuki zemin oluşturmuştur. Böylece kadın olsun erkek olsun, herhangi bir sebeple ev dışında çalışmayan bu yüzden de geliri olmadığı için birlik giderlerinin karşılanmasında parasal bir katkı sağlayamayan eşin, yine de ev işlerini yaparak, çocuklara bakarak ya da diğer eşin işinde karşılıksız çalışarak birliğe sağladığı menfaatler de birlik giderlerine yapılan katkı olarak değerlendirilmiştir³⁵.

---

³⁵ Bu yüzden, öğretilerdeki, evli kadının da Türk Medeni Kanunundaki düzenleme sayesinde “artık ... taşın altına elini sokan, eşit bir katılımcı-ortak düzeyinde” olduğuna yönelik düşünceye (GÜMÜŞ, s. 34) katılmıyoruz. Türk Medeni Kanunu bu düzenlemesiyle eskiden birlik giderlerine hiç katkısı olmayan veya ancak yetersiz bir katkısı bulunan kadını da giderlere

Eşlerin birlik giderlerine güçleri oranında emek ile de katılabileceklerinin Türk Medeni Kanununda ifade edilmiş olması çok isabetli olup, yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminin felsefesi ile de uyum içindedir³⁶. Esasen birlik giderlerinin karşılanmasına emek ile katkının parasal katkıdan çok da büyük bir farkı bulunmamaktadır. Özellikle de birlik giderleri için gerekli olan para da çoğu zaman dışarıda çalışılarak, yani nihayetinde emek karşılığında kazanılır. Ne var ki dışarıda çalışılarak para kazanıldığında, verilen emek belli bir çalışma süresi ile sınırlıdır ve çalışmanın karşılığı para ile ölçülmektedir, oysa ev işlerini yapmak ve çocuklara bakmak en yüksek kalitede olsa da belli çalışma süreleri ile sınırlı olmadığı gibi değeri hiçbir zaman para ile ölçülmeyen bir emektir³⁷. Ev işleri ve çocuklara bakmak için harcanan emeğin para ile ölçülmemesi maalesef mülga Kanunumuz zamanında değerinin küçümsenmesi sonucunu doğurmuştur. Oysa birlik giderlerine emek ile katkıda bulunmak da para ile katkıda bulunmak da eşit kalitede katkılar olarak değerlendirilmelidir³⁸. Çünkü ne de olsa her emeğin ölçülecek olursa parasal bir karşılığı bulunmaktadırlar³⁹.

---

katkıda bulunma yükümlülüğü altına sokmamış, kadının zaten yıllardır sağladığı katkının hakkını vermeye başlamıştır. Bu düzenleme olsa olsa daha önceleri birliğe emek katkısında bulunmayan erkekleri de biraz da bu tür bir katkıda bulunma yükümlülüğü altına koymuş olarak değerlendirilmeye elverişlidir. Kaldı ki mülga Kanun zamanında birliğe parasal katkıda bulunmayan kadının bu durumunun çoğu zaman “birliğin reisi” olan erkeğin isteğine dayandığı da unutulmamalıdır. Üstelik iyi bir eğitimi ve mesleği olsa bile, eşinin arzusu üzerine dışarıda çalışarak birliğe parasal katkıda bulunma seçeneğini kullanamayan kadın bundan bizzat da muzdarip olmuş; ailesinin ekonomik olanaklarını geliştiremediği gibi kendi geleceği için de bir birikim yapamamıştır. Bu açıdan bakılınca yeni düzenleme eskiden sadece ev işleriyle ilgilenen kadının yükünü arttıran ve bu yolla erkek ile eşitliğini sağlayan bir düzenleme olarak algılanmamalıdır.

³⁶ **Sirmen**, s. 85.

³⁷ **BRAEM**, Art. 163, no: 130.

³⁸ **ISENRING/KESSLER**, Art. 163, no: 35; **KILIÇOĞLU**, s. 28.

³⁹ Bu düşünce ile olsa gerek, öğretide **Başpınar**, emeğini eve özgüleyen eşin sigortalanması gerektiğini de ileri sürmektedir, **BAŞPINAR**, s. 98. Yazara

Eşlerin birlik giderlerine malvarlığı veya emek ile katkıda bulunmasından başka, Kanunumuzda da mehz Kanunda da vurgulanmamış bir katkı türü daha söz konusu olabilir. Bu da özellikle çocuklu ailelerde eşlerden birinin bir yakını, çoğu zaman annesi tarafından çocuklara bakılması ve ev işlerinin karşılıksız olarak üstlenilmesinde görülür. Böyle bir durum, evlilik birliğinin pek önemli bazı ihtiyaçları eşlerden birinin yakını tarafından sağlandığı için, eşlerin aile dışında bir üçüncü kişiden yardım alması olarak değerlendirilebilse de, kanaatimizce bu yardım hangi eşin yakınından geliyorsa, o eşin birliğe katkısı kapsamında değerlendirilmelidir.

b. Katkının Türü ve Kapsamı Konusunda Eşler Arasında Anlaşma

Evlilik birliğinin giderlerine her bir eşin hangi türde ve kapsamda katkıda bulunacağı konusunda eşlerin anlaşmaları asıldır. Geçerliliği herhangi bir şekle bağlı olmayan bu anlaşma⁴⁰, aileye çocukların da katılması veya bazı aile üyelerinin hastalanması veya ölümü, çocukların büyümesi, eşlerin işsiz kalması veya iş değiştirmesi gibi sebeplerle, eşler tarafından zaman içinde tekrar gözden geçirilebilecek ve değişen koşullara uyarlanabilecektir. Eşler bu konuda bir anlaşmaya varamıyorlarsa ya da daha önce yaptıkları anlaşma çerçevesindeki yükümlülüklerini yerine getirmiyorlarsa hâkimin müdahalesini istemek mümkündür.

Bu anlaşma çoğu zaman örtülü irade açıklamalarıyla gerçekleşecektir; ama uzun zamandan beri devam eden iş bölümü ve parasal katkı miktarına bakılarak örtülü bir anlaşmanın varlığından söz etmek her zaman doğru olmaz⁴¹. Örneğin eşlerden biri sürekli

---

katılmakla birlikte, ülkemiz koşullarında kazanç faaliyeti yürüten veya yürütmeye çalışan eşlerin bile çoğu zaman tam bir sosyal güvenceden yararlanamadığını düşününce, bu görüşün kabul edilmesine şimdilik ihtimal vermediğimizi söylemek zorundayız.

⁴⁰ SCHMID, Art. 163, s. 268; BRAEM, Art. 163, no:121; KILIÇOĞLU, s. 27; ÖZTAN, s. 174; GÜMÜŞ, s. 53; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 161.

⁴¹ Kılıçoğlu'na göre, aile yaşamındaki süregelen uygulama, eşlerin bu konuda zımnî bir anlaşmalarının varlığını ifade eder, KILIÇOĞLU, s. 27;

olarak çocuklara bakmak veya temizlik ya da yemek yapmak gibi işler bakımından diğerinden yardım istemesine rağmen diğer eşin vurdumduymazlığı üzerine bu işleri bizzat yürütüyor diye aralarında bu konuda örtülü bir anlaşmanın varlığından söz edilemez. Aynı şekilde eşin diğer eşten eve daha çok katkıda bulunması yönündeki beklentisinin karşılanmaması üzerine, hâkim müdahalesi istememesi de eşler arasında örtülü bir anlaşma olduğunu göstermeyecektir. Çünkü evlilik birliğine hâkim sıfatını da taşıya üçüncü bir kişinin müdahalesini istemekten çekinmek toplumsal geleneklerimizden bir sonucudur. Kaldı ki bu ikinci durumda, bir eşin diğer eşten daha çok parasal katkıda bulunmasını isteyebilmesi için diğer eşin kazancı hakkında sağlam bir bilgi sahibi olması da zorunludur. Oysa Türk Medeni Kanununda, İsviçre Medeni Kanunundakinden farklı olarak, eşlerden her birinin diğer eşin geliri, serveti ve borçları hakkında ondan bilgi isteme hakkının olduğu hükme bağlanmıştır. Bu durumda diğer eşin ekonomik gücü hakkında bilgi sahibi olamayan eşin ondan birliğe yapacağı parasal katkı bakımından fazlaca bir beklentisinin olamaması da normaldir. O halde sırf bu sebeple eşinin parasal katkısını artırmasını istemeyen kişinin, eşinin sağladığı katkı miktarına rızası olduğunu ileri sürmek doğru olmaz.

Bu arada hemen söyleyelim ki, eşlerin anlaşması evlilik birliğinin giderlerine bir eşin sadece parasal katkıda bulunarak katılması, diğerinin ise sadece emek katkısı sağlaması zorunlu değildir. Özellikle günümüz ekonomik koşulları göz önüne bulundurulduğunda

---

aynı yönde **ISENRING/KESSLER**, Art. 163, no: 33; **HAUSHEER/REUSSER/GEISER**, Art. 163, no: 47; **GÜMÜŞ**, s. 53. Son iki eserde yazarlar, eşlerin mevcut görev paylaşımının serbest iradeye dayanması gerektiğine de dikkat çekiyorlar. Yukarıdaki açıklamalarımızdan da anlaşılacağı üzere biz bu görüşlere çekinceli olarak katılabiliyoruz. Şöyle ki eşlerden biri diğerinin gücü ve emeği ile katkıda bulunmasını sağlayacak yetenekleri hakkında yeterli bilgiye sahip olabilir ve giderleri tek başına karşılaması için herhangi bir korkutmanın etkisi altında da bulunmayabilir. Bu durumda aldatılma veya korkutulma gibi bir irade sakatlığından söz etmek de mümkün olmaz. İşte böyle bir durumda bu eş yine de üstün ahlâki değerleri nedeniyle tüm gücünü ve gelirini ailesine özgülüyor diye örtülü bir anlaşma yapmış sayılamamalıdır.

çoğu zaman her iki eşin de çalışıp para kazanması söz konusu olacağı için, eşler arasındaki anlaşma çoğu zaman her ikisinin de hem parasal katkıda bulunacağı hem de emek katkısı sağlayacağı yönünde olacaktır⁴².

Birlik giderlerine para ile ya da emek ile katkı bakımından eşler arasında eşitlik ilkesi geçerlidir⁴³. Bu şekli bir eşitlik değil, maddi bir eşitliktir. Çünkü gerek Türk Medeni Kanunundaki gerekse İsviçre Medeni Kanunundaki hüküm, eşlerin birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlığı ile katılacakları yönündedir. O halde, duruma göre, giderlerin karşılanmasına eşlerden birinin sadece parasal katkıda bulunması, diğerinin ise sadece emeği ile katkıda bulunması pekâlâ mümkündür. Ayrıca sağlığı yerinde olmadığı ve bir işte de çalışmadığı için eşlerden birinin birlik giderlerine katkısı diğerinin katkısından pekâlâ daha az olabilecektir. Eşler evlilik birliği devam ettiği sürece güçleriyle orantılı olacak şekilde birlik giderlerine katkıda bulunacaklardır. Maddi bir eşitlik her iki eşin de hemen hemen aynı düzeyde geliri aynı düzeyde yorularak elde etmekte olduğu ve her ikisinin de sağlıklı olduğu dönemler bakımından sağlanabilecek bir hedeftir.

c. Katkının Sağlanmaması Durumunda Uygulanacak Yaptırım

Türk Medeni Kanununun, emeğini doğrudan ev işlerine ve çocuklara özgülemeyi ya da diğer eşin işinde karşılıksız çalışarak onun eve yapacağı parasal katkının artmasını sağlamayı da birlik

---

⁴² Hem parasal olanağı hem de aileye emeğini özgüleyecek yeteneği ve zamanı olan her eş, cinsiyeti ne olursa olsun her iki tür katkıyı da sağlama borcu altındadır; **Hatemi** ise, olması gereken hukuk açısından, kadın eşten parasal katkı beklenmesini doğru bulmadığını ifade etmektedir, **HATEMİ**, Hüseyin: Aile Hukuku I (Evlilik Hukuku), İstanbul 2005, s. 87-88, no: 7-8.

⁴³ **BRAEM**, Art. 163, no: 22; **HAUSHEER/REUSSER/GEISER**, Art. 163, no: 29; **ÖZTAN**, s. 179; **GÜMÜŞ**, s. 52; **BAYGIN**, Cem: "4721 Sayılı Medeni Kanunun Evlenme, Boşanma ve Evliliğin Genel Hükümleri Konusunda Getirdiği Değişiklikler", (Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp'e Armağan, Cilt: II, İstanbul 2003, s. 450).

giderlerinin karşılanmasına yönelik bir katkı olarak değerlendirmesi isabetli olsa da, bu tür katkının karşılığının hesaplanmasındaki ve icra edilebilirliğindeki güçlük de göz ardı edilemez. Şöyle ki, iyi bir geliri olduğu halde evin kirasını ödemeyen veya mutfak alışverişini karşılamayan eşten gerektiğinde icra yoluyla yapması gereken parasal katkıyı tahsil etmek mümkündür⁴⁴; ama ev işlerini hiç ya da gereği gibi yapmayan, çocuklara bakmayan eşe karşı böyle bir yaptırım uygulamak mümkün değildir⁴⁵. Evlilik birliğinin giderleri için gerekli olduğu halde bir eş tarafından sağlanmayan emek katkısı bakımından, olsa olsa evlilik birliğinin korunmasına ilişkin hükümler çerçevesinde hâkimin müdahale etmesi istenebilir. Bu müdahale de eşin gücü ve ailenin ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğunda hâkim tarafından emek ile katkı sağlama yükümlülüğünün eşe hatırlatılmasından ibaret olacaktır (TMK. m. 195/II). Ne var ki, evliliklerin pek çoğunda eşlerden biri emek katkısını esirgediği halde, bu konuda diğer eşin “kol kırılır yen içinde kalır” mantığı ile hâkim müdahalesi istediğine pek rastlanmayacaktır. Kaldı ki, hâkimin uyarısı bile emek katkısını ailesinden esirgeme niyeti olan eş üzerinde ciddi bir etki yaratamayacaktır⁴⁶.

Türk Medeni Kanununun 196. maddesine göre, eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler; eşin ev işlerini görmesi, çocuklara bakması, diğer eşin işinde karşılıksız çalışması ise bu katkının belirlenmesinde dikkate alınır. Görüldüğü gibi bu hüküm, sadece yapılacak parasal katkının

⁴⁴ DEMİR, s. 537; UÇAR, Ayhan: “4721 Sayılı Medeni Kanun ile Evliliğin Genel Hükümleri Alanında Yapılan Bir Kısım Değişiklikler Üzerine Düşünceler”, (Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: VI, Sayı:1-4, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesinin 15. Kuruluş Yılına Armağan, s. 327); GÜMÜŞ, s. 56; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 161.

⁴⁵ GÜMÜŞ, s. 56.

⁴⁶ Ayrıca hâkimin eşlerden hangisinin hangi kapsamda emek katkısında bulunacağı konusunda bir müdahalesinin olamayacağı da kabul edilmektedir, bu konuda eşler karar verir; ama anlaşmalarına uymadıkları takdirde hâkim sadece uyarıda bulunabilir ve yapılacak parasal katkıyı belirler, RUMO-JUNGO, s. 323, no: 17.

miktar olarak belirlenmesini esas almakta, emek ile katkıda bulunan eşin durumu göz önünde bulundurulduğunda ondan hiç parasal katkı beklenmemesini veya daha az parasal katkı beklenmesini öngörmektedir. Hatta bu hüküm, kanaatimizce, bir eşten beklenen parasal katkının diğer eşin aileye özgülediği veya özgüleyebileceği emeğin değeri ile sınırlı olarak hesaplanması gerektiği yönünde yorumlanmaya da elverişlidir. Böyle olunca, eve emeğini özgüleyen eşin emeğinin türü ve kapsamı, diğer eşin ödemek zorunda olduğu parasal katkının da daha yüksek tutulması sonucunu doğurabilecektir⁴⁷.

Eşler birlikte yaşarken, evlilik birliğinin giderlerini karşılamak bakımından her birinin yapacağı parasal katkı, hâkimden ancak geçmiş bir yıl ve gelecek yıllar için istenebilir (TMK. 196/III). Hâkimin kararı katkının miktarını belirlemeye yönelik olacaktır. Böylece hâkim parasal katkıda bulunmakla yükümlü olan eş tarafından geçmiş bir yıl boyunca yerine getirilmiş olması gereken ve bundan böyle ödenecek olan katkı miktarını hüküm altına alacaktır. Görüldüğü üzere evlilik birliğinin giderlerine parasal katkıda bulunma yükümünü yerine getirmemiş olan eş, en fazla geçmişe doğru bir yıllık süre bakımından üzerine düşen katkıyı ödemeye zorlanabilecektir. Emek katkısını esirgemiş olan eşe karşı ise böyle bir olanak bile söz konusu olamayacaktır. Çünkü bir yıldır gerektiği halde sağlanmamış olan emek katkısının sonradan sağlanması emek katkısının niteliği gereği mümkün değildir. Ancak bir yıldır yerine getirilmemiş olan parasal katkının hesaplanmasında bir yıldır her bir eşin aile için sağladığı veya sağlamaktan kaçındığı emek katkısı da göz önünde tutulacaktır. Bir yıldır yerine getirilmemiş emek katkısının değerinin hesaplanarak paraya çevrilmesi ve diğer eş tarafından bunun istenmesi de bir çözüm olabilir⁴⁸; ama bu çözüm sadece zaten parasal katkı yapabilecek durumda olan eşe karşı işletilebilir. Parasal

---

⁴⁷ Aynı yönde DEMİR, s. 537; KILIÇOĞLU, s. 30, çünkü yazar, bu hüküm üzerinden, eve emeğini özgüleyen eşe bir tutar ödenebileceği görüşündedir.

⁴⁸ GÜMÜŞ, s. 56.

katkı yapabilecek durumda olmayan eşin aile ihtiyaçlarına özgüleyebilecek durumda olduğu emeğini özgülememiş olması halinde ondan beklenen emeğin parasal karşılığının hesaplanması pek bir anlam ifade etmeyecektir. Bu durumda en uygun çözüm birlik giderlerinin sağlanmasına parasal katkı sağlayacak eşin katkısının belirlenmesinde bu hususun dikkate alınmasıdır. Böylece esirgenen emek katkısı nedeniyle diğer eşten beklenecek parasal katkıda indirimle gidilebilecektir.

İsviçre Medeni Kanununun, 4721 Sayılı Kanunumuza alınmamış olan 164. maddesi hükmüne göre, ev işlerini yapan, çocuklara bakan veya diğer eşe meslek veya sanatını yürütmesinde yardımcı olan eş, diğer eşten serbestçe harcaması için kendisine düzenli olarak uygun bir ödemede bulunmasını istemeye yetkilidir. Evlilik birliğinin giderlerine sadece emeği ile katılma yükümü altında olan eşin diğer eşten kendisine böyle bir ödeme yapmasını isteyebilmesi için kendi yükümünü yerine getirmek bakımından herhangi bir ihmal içinde bulunmaması gerektiği açıktır. Eğer söz konusu hüküm, bizim Kanunumuza da alınmış olsaydı bu vesile ile emek katkısını ihmal eden eş üzerinde de daha etkili bir yaptırım uygulamanın mümkün olabileceğini söyleyebilirdik. Oysa kanun koyucumuz bu hükümü Kanunumuza almayarak bir yandan emeğini aileye hasreden kişiden uygun bir ödemeyi bile esirgemiş, öte yandan aile ihtiyaçları için emek ile katkı sağlama yükümlülüğüne aykırı hareket eden kişileri de hak etmedikleri halde korumuştur. Toplumsal yapımız ve geleneklerimiz göz önünde bulundurulduğunda kanun koyucunun bu tercihi, evli kadınların eşlerine ve hatta evlatlarına bile bağımlı kalması sonucunu doğuracaktır. Kadın ile erkek arasındaki eşitliği sağlama iddiası ile hareket eden kanun koyucunun aile ihtiyaçlarını daha ziyade emeği ile ama fedakârca karşılamak için çarpınan kadınlardan böyle bir ödemeyi esirgemesinin haklı bir gerekçesi olduğu söylenemez.

d. Giderlere Katılma Alacağının Hukuki Niteliği

Eşlerden birinin diğer eşten evlilik birliğinin giderlerine katılmasını isteme hakkı, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olarak değerlendiril-

dirildiğinden, bir kök hak olarak (bütün olarak) devredilemez, rehnedilemez ve bunlardan vazgeçilemez⁴⁹; ama giderlere katılma yükümlülüğü çerçevesinde somutlaşmış olan alacak hakları pekâlâ bu işlemlere konu olabilir. Şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olması nedeniyle, kök hak olarak giderlere katılma alacağı, borçlu veya alacaklı eşin ölümü üzerine ileriye etkili olarak sona erer⁵⁰. Alacaklı eşin ölümü üzerine, somutlaşmış alacakların mirasçılara geçmesine engel olmadığı gibi, borçlu eşin ölümü üzerine muaccel olmuş borçlar da tereke borcu haline gelecektir.

Eşlerden birinin diğer eş karşısında sahip olduğu giderlere katılma alacağı somutlaştığında, bu eşin üçüncü bir kişiye olan borcu nedeniyle haczedilmesi söz konusu olabilir. Ama bu durumda bile, üçüncü kişi, borçlu olan eşin giderlere katılma alacağının çocukların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olan kısmını haczettiremez. Ayrıca bir eş sırf kendi ihtiyacını karşılamak amacıyla yaptığı bir sözleşme çerçevesinde bir üçüncü kişiye borçlanmışsa, bu eşin diğer eşten bu ihtiyacın karşılanması için sahip olduğu giderlere katılma alacağını, sadece o sözleşmenin tarafı olan alacaklısı haczettirebilmelidir. Giderlere katılma alacağına sahip olan eşin herhangi bir başka alacaklısı eşin bu alacağına haciz getirememelidir. Fakat eş kendi ihtiyacını bizzat kendisi karşıladığı halde eşinden bu ihtiyacı için katılma alacağı talebinde bulunabiliyorsa işte bu durumda eşin diğer alacaklıları da katılma alacağına haciz getirebilmelidirler⁵¹. Çünkü bu durumda sözleşmenin diğer tarafı olan alacaklı alacağını zaten çoktan tahsil etmiştir ve birlik ihtiyacı çoktan sağlandığı için alacaklı olan eşe ödenecek miktar artık onun salt kişisel malvarlığının bir parçası haline gelmiştir. Bu nedenle artık her alacaklının el atmasına açıktır. Biz de bu görüşe katıldığımızı söylemeliyiz. Çünkü bu görüş,

⁴⁹ SCHMID, Art. 163, s. 269; ISENRING/KESSLER, Art. 163, no: 40; BRAEM, Art. 163, no: 146; HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 163, no: 65; ÖZTAN, s. 176; GÜMÜŞ, s. 54; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 161.

⁵⁰ ISENRING/KESSLER, Art. 163, no: 2; BRAEM, Art. 163, no: 6; ÖZTAN, s. 176; GÜMÜŞ, s. 57; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 160.

⁵¹ ISENRING/KESSLER, Art. 163, no: 41; HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 163, no: 66; GÜMÜŞ, s. 56.

birliğin ihtiyaçlarının karşılanmasına özgülünen bu hakkın öncelikle bu amacı sağlamasına yöneliktir. Bir noktadan sonra eşin bu alacağa artık aile ihtiyaçlarını karşılamak için değil, eksilen kişisel malvarlığını eski hale getirmek için sahip olduğu gerçeği bu görüşte göz önünde bulundurulmuştur. Bu durumda da bu alacağın herhangi bir başka alacak hakkından hiçbir farkı kalmamaktadır. Birlik giderlerine emek ile katkıda bulunulması bakımından sahip olunan alacak hakkının ise hiçbir şekilde icra takibine konu edilemeyeceği açıktır.

Eşlerden birinin diğer eş karşısındaki giderlere katılma alacağının üçüncü kişilerce haczedilebilirliği bakımından birtakım sınırlamalar göz önünde tutulsa bile, eşlerden her birinin malvarlığı, eşiyle yapmış olduğu anlaşma çerçevesindeki giderlere katılma borcu göz önünde tutulmaksızın icra takiplerine konu olabilecektir. Yani hiçbir eş, alacaklısına, malvarlığının belli bir kısmını aile ihtiyaçlarına özgülediğini ve bu yüzden bu kısmın haczedilemeyeceğini ileri süremeyecektir. Aksi takdirde, eşler, aralarında yapacakları bir anlaşma ile bir eşin tüm gelirinin aile ihtiyaçlarına özgülendiği iddiasında bulunarak alacaklılara zarar verebilirler⁵². Yalnız İcra ve İflâs Kanununun 82. ve devamındaki maddeleri çerçevesinde haczedilemeyecek değerlere ilişkin hükümler saklıdır.

e. Giderlere Katılma Alacağının Zamanaşımı

Türk Medeni Kanununun 196. maddesinin son fıkrasına göre, giderlere katılma alacağı geçmiş bir yıl için istenebilir. Bu bir yıllık süre, bir zamanaşımı süresi anlamına gelmemektedir. Bu süre ile parasal içerikli olan giderlere katılma alacağının hesaplanması için bir zaman sınırı öngörülmüştür. Bu açıdan bu bir yıllık süre hak düşürücü sürelerle daha çok benzer. Çünkü bir yıldan geriye doğru gerçekleşmiş olan ihtiyaçlar bakımından giderlere katılma alacağının istenmesi artık mümkün değildir. Bu yüzden hâkimden parasal katkı miktarının hesaplanması istenildiğinde hâkim en fazla bir yıl geriye doğru olan giderler bakımından katkı payını belirler ve belirlediği bu miktarın diğer eşe ödenmesine karar verir.

⁵² ÖZTAN, s. 176; GÜMÜŞ, s. 55.

Bu şekilde bir zaman sınırının çizilmesi söz konusu alacakların ailenin geçimine ilişkin olması ve bu yüzden güncel bir şekilde tahsilinin sağlanması gerekliliğindedir. Gerçi geçmişe doğru bir yıllık katkı hesaplanır; ama bu süre, alacaklı eşin zararına değil, tam tersine ödenmemiş katkı için alenacele mahkemeye başvurmak zorunda kalmasını diye öngörülmüştür. Böylece bir yıllık süre içinde ama örneğin dokuz aydır ödenmeyen katkı alacağı için mahkemeye başvurulduğunda diğer eşin, dokuz aydır talepte neden bulunmaması nedeniyle alacak hakkından feragat edilmiş sayılacağı yolunda bir savunma yapmasına da engel olunmaktadır⁵³.

Zamanaşımı işte bu şekilde hükme konu olmuş olan katılma alacağının istenebilmesi için söz konusu olacak süredir. Ne var ki, eşler arasında evlilik birliği devam ederken zaten zamanaşımı işlemez (TBK. m. 153/I.3)⁵⁴. Evlilik birliği sona erdikten sonra ise birikmiş bir yıllık alacak ile yıllar içinde belki de çok sayıda hükme konu olmuş olan alacaklar için işleyecek olan zamanaşımı süresi bakımından Medeni Kanunda açık bir hüküm yoktur. Öğretide bir görüşe göre, bu alacaklar periyodik bir alacak niteliği taşımalarından ötürü Türk Borçlar Kanununun 147. maddesinin birinci bendi gereğince beş yıllık zamanaşımı süresine tâbidir⁵⁵. Öğretideki diğer bir görüşe göre ise, Türk Borçlar Kanununun 147. maddesinde beş yıllık zamanaşımına tâbi olan alacaklar arasında mülga Borçlar Kanunundakinin aksine artık nafaka alacakları sayılmadığından on yıllık genel alacak zamanaşımını uygulamak gerekir⁵⁶. Kanaatimizce giderlere katılma alacağı kural olarak periyodik olarak ödense de bir yıldan

⁵³ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 173, no: 23; BRAEM, Art. 173, no: 35.

⁵⁴ Ancak bazı yazarlar mahkemece hüküm altına alınmış nafaka alacakları bakımından zamanaşımının durmasının söz konusu olamayacağı görüşündedirler, bkz. ISENRING/KESSLER, Art. 163, no: 42; BRAEM, Art. 163, no: 152; aksi görüşte HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 163, no: 68; Art. 173, no: 25.

⁵⁵ SCHMID, Art. 163, s. 269; ISENRING/KESSLER, Art. 163, no: 42; GÜMÜŞ, s. 57.

⁵⁶ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 161.

beri ödenmediği için birikmiş olan bu alacakların periyodik olarak ödenme niteliği ortadan kalkmış olacaktır. Bu yüzden öğretilerdeki on yıllık sürenin uygulanması gerektiği görüşüne katılıyoruz. Kaldı ki, giderlere katılma alacağının ödenmesine bir de hâkim tarafından hüküm verilmiş ise, mahkeme kararı ile yeniden başlayan süre her zaman on yıl olacaktır (TBK. m. 156/II).

II. İSVİÇRE KANUN KOYUCUSUNUN KONUYU ELE ALIŞ BİÇİMİ

İsviçre Medeni Kanunu, Türk Medeni Kanununun mehzazını oluşturduğu için bu Kanun çerçevesindeki düzenlemelerin Kanunumuzla hemen hemen aynı olduğu düşünülebilir. Oysa yukarıda Türk Medeni Kanunu bakımından yaptığımız açıklamalar sırasında da ifade ettiğimiz üzere bazı farklılıklar mevcuttur.

İnceleme konumuz, Türk Medeni Kanunu çerçevesinde iki maddede ele alınmış iken; İsviçre Medeni Kanununda, Kanunumuza alınmamış olan bazı hükümler daha vardır ki bunlar da inceleme konumuz ile yakından ilgilidir. Kanunumuza alınmış olan hükümlerde ise kısmen yukarıda da değinmiş olduğumuz bazı farklılıklar göze çarpmaktadır. Aşağıda Türk Medeni Kanununun 186. ve 196. maddelerinin mehzazı olan hükümlere ve Türk Medeni Kanununa hiç alınmamış olan hükümlere iki ayrı başlık altında değineceğiz.

A. Türk Medeni Kanunun 186. ve 196. Maddelerinin İsviçre Medeni Kanunundaki Karşılıkları

İsviçre Medeni Kanununun 162. ve 163. maddeleri, Türk Medeni Kanununun 186. maddesine karşılık gelir. İsviçre Medeni Kanununun 162. maddesi eşlerin oturacakları konutu birlikte seçeceklerine ilişkin olduğu için Türk Medeni Kanununun 186. maddesinin inceleme konumuz dışında kalan birinci fıkrasına karşılık gelmektedir. Türk Medeni Kanunun 186. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan, eşlerin birliği beraberce yöneteceğine ilişkin hükmün İsviçre Medeni Kanununda açıkça vurgulanmış olmadığı da görülmektedir; ama mülga Kanunumuz zamanında söz konusu olduğu üzere ailenin reisinin koca olduğuna ilişkin bir hüküm de

İsviçre Medeni Kanununda yer almamaktadır. Bu Kanunun tüm hükümlerine egemen olan düşünce ise eşlerin birliği beraberce yöneteceği yönündedir. Türk Medeni Kanununun 186. maddesinin son fıkrasına, İsviçre Medeni Kanununda karşılık gelen hüküm ise 163. maddede yer almaktadır. Hükümün çevirisi şöyledir:

“Eşler, kendi güçlerine uygun olmak üzere, ailenin gereği gibi geçimini birlikte sağlarlar.

Her bir eş tarafından sağlanacak olan para edimleri, ev işlerinin yapılması, çocuklara bakılması veya meslek veya sanatında diğer eşe yardım etmek şeklindeki katkı hakkında, eşler anlaşırlar.

Bu hususta evlilik birliğinin ihtiyaçlarını ve kişisel durumlarını da göz önünde bulundurlar.”

Yukarıdaki çeviri okunduğunda, Türk Medeni Kanununun 186. maddesinin son fıkrasının İsviçre Medeni Kanununun 163. maddesinin sadece birinci ve ikinci fıkralarında yer alan düzenlemeye kısmen benzeyen bir ifade içerdiği görülür. Ancak bu farklılık kanaatimizce hukukumuzdaki durumu İsviçre Medeni Kanunundaki durumdan hiç de uzaklaştırmamaktadır. Hukukumuzda eşlerin birlik giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılacakları açıklanır iken İsviçre Hukukunda eşlerin birlik giderlerine katkısı emek veya malvarlığı olarak iki ana grup altında toparlanmayıp biraz daha somut olarak örneklendirilmiştir⁵⁷. Ancak İsviçre Medeni Kanununda eşlerin sağlayacakları katkı bakımından anlaşacakları ifade edilmiş iken bizim Kanunumuzda böyle bir açıklık yer almamaktadır. Bu farklılık ise kanaatimizce bir önem arz etmemektedir⁵⁸. Çünkü bu farklılık, zaten Kanun tarafından öngörülmüş olmasa da her evlilik birliğinde eşlerin kendiliklerinden yapacakları bir anlaşmaya ilişkindir. Türk hukuk öğretisi de eşlerin bu konuda anlaşmalarının asıl olduğunu kabul etmektedir⁵⁹. Türk Medeni

⁵⁷ Burada sınırlı bir sayım değil sadece örnekleme olduğu hakkında bkz. **BRAEM**, Art. 163, no: 120.

⁵⁸ Sirmen eşlerin anlaşmasına ilişkin bir hükmün Kanunda bulunmamasını eksiklik olarak görmektedir, **SİRMEN**, s. 89.

⁵⁹ **SİRMEN**, s. 89, **KILIÇOĞLU**, s. 27; **BAYGIN**, s. 450; **DOĞAN**, s. 114; **ÖZTAN**, s. 174; **ZEVKLİLER**, Aydın/ERTAŞ, Şeref/HAVUTÇU, Ayşe/

Kanunu, her bir eşin katkısı konusundaki anlaşmaya değinmeyince, bu anlaşma yapılırken birliğin ihtiyaçlarının ve eşlerin kişisel durumlarının göz önünde bulundurulacağı da vurgulanamamıştır; ama kanaatimizce bu durum da Kanunumuzda yer alan düzenlemenin bir zaafı olarak gösterilemez. Eşlerin yapacakları anlaşmada bu hususları göz önünde bulundurmaları zaten makul olan hareket tarzıdır. Ne var ki Türk Medeni Kanununda eşlerin birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılacakları açıklanır iken, birlik giderlerinin hangi ölçüde karşılanması gerektiği konusunda herhangi bir ipucu verilmemiştir⁶⁰. Oysa İsviçre Medeni Kanununda “ailenin gereği gibi geçimi”nden söz edilmekte ve eşlerin yapacakları anlaşmada birliğin ihtiyaçları ve eşlerin kişisel durumlarının göz önünde tutulması emredilmektedir. Dolayısıyla İsviçre Medeni Kanununda, ailenin ihtiyaçları ve eşlerin kişisel durumları (eşlerin geliri, serveti, eğitim durumu, sağlık durumu, sosyal durumu, alışkanlıkları, evlilikten önce sürdürmekte oldukları yaşam biçimi, evlenmeden önce eşlerin yaptıkları planlar ve birbirlerine vaatleri gibi...) göz önünde tutulduğunda bu eşlerin kurduğu birliğe uygun olan geçim giderleri ölçü alınmış olmaktadır. Oysa Türk Medeni Kanununda bu konuda bir açıklık olmaması, herhangi bir ailenin yaşamını sürdürmesi için yeterli olabilecek asgari geçim standartlarının sağlanmasının yeterli olabileceği, eşlerin bundan ötesini sağlayabilecek durumları olsa da böyle bir yükümlülükleri olmadığı yorumunun yapılmasına da elverişlidir⁶¹. Neyse ki Türk Hukuk öğretisinde, bu

---

GÜRPINAR, Damla: Yeni Medeni Kanuna Göre Medeni Hukuk (Temel Bilgiler), Ankara 2012, s. 245; **AYAN**, s. 212; **GÜMÜŞ**, s. 52; **DURAL/ÖGÜZ/GÜMÜŞ**, s. 161; **AKINTÜRK/KARAMAN**, s. 115.

⁶⁰ **GÜMÜŞ**, s. 40, 46, yazar bizim Kanunumuzda ailenin gereği gibi geçiminden söz edilmediği için eşlerden her birinin diğerinden gücünün üstünde katkı beklentisi içine girebileceği endişesini de dile getirmektedir; ama bu konuda eşlerin güçleri oranında katkıda bulunacağına ilişkin düzenlemenin (TMK. m. 186) yeterli sınırlamayı getirdiğini düşündüğümüz için biz bu endişeyi paylaşamıyoruz.

⁶¹ Bu yüzden bazı ailelerde, eve para getiren eş ailesine daha iyi yaşam koşulları sağlama olanağı olduğu halde bunu yapmadığında diğer eşin serzenişlerine karşı, çoğu zaman daha kötü şartlarda yaşamını sürdürmeyi başaran aileleri örnek göstererek yanıt vermektedir.

yönde bir yorum yapılmamakta, İsviçre Medeni Kanununda sözü edilen ailenin gereği gibi geçimini sağlamak ölçütüne sürekli olarak başvurulmaktadır⁶². Kaldı ki önceki Medeni Kanunumuz zamanında bile kocanın “karısı ve çocuklarının münasip veçhile iaşesini” sağlaması gerektiği hükmünde, bu ölçüt söz konusu⁶³. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununun 186. maddesinde bu sözcüğün açıkça kullanılmamış olması kanun koyucunun bu konuda eskisinden bile adaletsiz bir hüküm sevk etmek istediği şeklinde yorumlanamaz. Eşlerin birliğin giderlerine güçleri oranında katılırken dürüstlük kuralı çerçevesinde hareket etmeleri ile zaten aynı sonuca ulaşılabilecektir⁶⁴.

İsviçre Medeni Kanunun 173. maddesi, Türk Medeni Kanununun 196. maddesine karşılık gelir; ama her iki maddenin ikinci fıkraları birbirlerinden tamamen farklıdır. Dolayısıyla, İsviçre Medeni Kanununun 173. maddesinin ikinci fıkrasının Kanunumuza alınmadığını söylemek gerekir⁶⁵. Şöyle ki, mehaz Kanundaki bu hüküm, İsviçre Medeni Kanununun 164. maddesinde düzenlenip de Türk Medeni Kanununa alınmamış olan başka bir hüküm ile ilgilidir. Mehaz Kanunun 164. maddesiyle bağlantısı nedeniyle 173. maddesinin ikinci fıkrasına ilişkin açıklamalarımızı bir sonraki başlık altında yapacağız. Şimdilik hükmün çevirisini vermekle yetineceğiz.

“Eşlerden birinin istemi üzerine mahkeme ailenin geçimine yapılacak olan parasal katkıları belirler.

⁶² GÜMÜŞ, s. 40; ÖZTAN, s. 171; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 160.

⁶³ O dönemde bu hükme ilişkin yapılan yorumlar için bkz. ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s.828.

⁶⁴ Kaldı ki “gereği gibi geçim” ifadesi de çok açık bir ifade değildir; bu ifadenin içeriğini doldururken de hakkaniyet düşüncesinden yola çıkılacaktır, Braem, Art. 163, no: 28.

⁶⁵ Aslında ilk bakışta Türk Medeni Kanununun 196. maddesinin hazırlanması sırasında bir çeviri hatası varmış gibi bir izlenim bile doğmaktadır; ama İsviçre Medeni Kanununun 164. maddesini (173. maddesinden çok önce gelen bir maddesini) bilinçli olarak Kanuna almayan Komisyonun bu konuda bir çeviri hatası yaptığını düşünmek yersiz olur. Burada emeğini eve özgüleyen eşe serbestçe harcayabileceği bir tutarı ödememek açısından yapılan bir tercih söz konusudur.

Aynı şekilde eşlerden birinin istemi üzerine, ev işlerini yapan, çocuklara bakan veya diğer eşe meslek veya sanatında yardım eden eşe ödenecek tutar da belirlenir.

Edimler gelecek için veya istemde bulunulmasından önceki yıl için talep edilebilir."

Görüldüğü gibi İsviçre Medeni Kanununun 164. maddesinde eşlerden birinin yapacağı parasal katkı belirlenirken o eşin veya diğer eşin ortaya koyduğu emek katkısının göz önünde bulundurulacağına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır; ama bu bir eksiklik de yaratmamaktadır⁶⁶. Çünkü İsviçre kanun koyucusu daha 163. maddede eşlerin güçleri oranında ortaya koyabilecekleri çeşitli katkıları örneklendirmiştir ve 164. maddeyi de sadece parasal katkının ve ortaya emeğini koyan eşe ödenecek tutarın belirlenmesine ayırmıştır. Parasal katkıyı belirleyecek olan hâkimin, evlilik birliğinin ihtiyaçlarını ve kişisel durumları göz önünde tutacağı ve bu arada her bir eşin sağladığı veya sağlamaktan kaçındığı emek katkısını da dikkate alacağı sonucunu da 163. maddeden çıkarmak zaten mümkündür.

B. İsviçre Medeni Kanununun Türk Medeni Kanununa Alınmamış Olan Hükümleri

İsviçre Medeni Kanununun 164., 165. ve 170. maddeleri ile 173. maddesinin ikinci fıkrası Türk Medeni Kanununa alınmamıştır. Oysa bu hükümler, inceleme konumuz ile yakından ilgilidir ve Kanunu-muza alınmamış olmaları kanaatimizce önemli bir eksiklik oluşturmaktadır. Aşağıda bu hükümlerin her birini ayrı birer başlık altında ele alacağız.

1. İsviçre Medeni Kanununun 164. Maddesi ve 173. Maddesinin İkinci Fıkrası

İsviçre Medeni Kanununun 164. maddesinin çevirisi şöyledir:

---

⁶⁶ Bilakis eksiklik Türk Medeni Kanunu bakımından oluşmuştur. Çünkü böylece eve emeğini özgüleyen eşe bir ödeme yapılmasına ilişkin hükme yer verilmemiştir.

“Ev işlerini yapan, çocuklara bakan veya diğer eşe meslek veya sanatında yardım eden eş, kendisine serbestçe harcayabileceği uygun bir tutarı düzenli olarak ödemesini diğer eşten isteyebilir.

Bu tutarın belirlenmesinde bu ödemeyi talebe yetkili olan eşin kendi geliri ve sorumlu bir biçimde aile, iş ve meslek için alınması gereken tedbirler de göz önünde bulundurulur.”

Bu düzenlemeyle birlik giderlerinin karşılanmasına emeği ile katkıda bulunan eşe belirli bir ekonomik bağımsızlık sağlanması amaçlanmaktadır⁶⁷. Çünkü bir kazanç faaliyeti yürüten ve birlik giderlerine parasal katkıda bulunan eşin çoğu zaman böyle bir bağımsızlığı söz konusudur; ama ailenin yararı için dışarıda bir kazanç faaliyeti yürütmekten vazgeçerek ailesine emeğini özgüleyen eşin ekonomik bağımsızlığından söz edilemez. Bu yüzden diğer eşin ona bir ödemede bulunması, ailenin yararı için alınan ortak kararın bir eş açısından yaratacağı sakıncalı sonucun eşler arasında dengeli olarak paylaşılmasını sağlayacaktır⁶⁸.

Bu hükümlerle eşler arasında gerçek bir eşitlik sağlanması amaçlanmıştır⁶⁹.

---

⁶⁷ GÜMÜŞ, s. 31; ÖZTAN, s. 177.

⁶⁸ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 164, no: 12. Gümüş'e göre ise, bu düzenleme, birlik giderlerinin karşılanmasına emeği ile katılan eşin en basit kişisel ihtiyaçlarını karşılaması amacını gütmektedir. Kanunumuzda bulunmaması da bir eksiklik; ama birlik giderleri kavramını zaten eşlerin öncelikli kişisel ihtiyaçları kavramını da karşılayacak kadar geniş yorumlayarak, bu eksikliği telafi etmek mümkündür, GÜMÜŞ, 31-32. Oysa kanaatimizce bu hükümde kastedilen düzenli ödeme, birlik giderleriyle karşılanmak zorunda olan öncelikli ve temel kişisel ihtiyaçlarla ilgili ve sınırlı tutulamaz. Öyle olsa, bu ödeme ile evde oturan eşe ekonomik bir bağımsızlık sağlanmış olamaz. Kaldı ki böyle bir sonuca ulaşmak için İsviçre Medeni Kanununa da 164. maddeyi koymak sadece abesle iştiğal etmek sayılırdı. Zaten İsviçre öğretisinde de bu tutarın, eşlerin birlik ihtiyaçları kapsamında olan temel kişisel ihtiyaçlarından ötesine ilişkin olduğu kabul edilmektedir, bkz. SCHMID, Art. 164, s. 269; BRAEM, Art. 164, no: 6; HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 164, no: 8.

⁶⁹ BRAEM, Art. 164, no: 2.

Birlik giderlerinin karşılanmasına emeği ile katkıda bulunan eşin, diğer eşten serbestçe harcamak üzere isteyebileceği tutara ilişkin olan bu düzenleme Türk Medeni Kanununda yer almamaktadır. Öğretideki bir görüşe göre bu boşluk Türk Medeni Kanununa egemen olan eşler arasındaki eşitlik ilkesinden hareketle doldurulabilir ve ayrıca 186. madde çerçevesinde de böyle bir ödeme gerekçelendirilebilir⁷⁰. Çünkü giderlerin karşılanmasına parasal katkıda bulunacak olan eşin karşılamak zorunda olduğu giderlerin kapsamına diğer eşe verilmesi uygun olan bir miktar ödeme de dâhil edilebilir. Öğretideki diğer bir görüş ise, 196. maddenin ikinci fıkrası ile aynı sonuca ulaşılabilirdiği yönündedir⁷¹. Çünkü 196. maddenin ikinci fıkrası eşlerden birinin emek katkısı göz önünde tutulduğunda diğer eşin ödemesi gereken parasal tutarın da artması gerektiği şeklinde yorumlanmaya elverişlidir.

Kanaatimizce toplumsal yaşantımızda sık rastlanan bazı gerçekler göz önünde tutulduğunda İsviçre'deki gibi net bir hükmün varlığı çok daha isabetli olurdu. Şöyle ki, toplumsal yapımız göz önünde bulundurulduğunda birlik giderlerine sadece emeği ile katkıda bulunan eşlerin daha ziyade kadınlar olduğu görülür. Hatta meslek veya sanat sahibi olup düzenli bir gelir elde etmekte olan kadınlar bile evli iseler aile ihtiyaçlarını karşılamak için emekleri ile de katkıda bulunmaya devam etmektedirler. Buna rağmen çalışıp gelir elde eden kadınların çok büyük bir kısmının kazançlarını düzenli olarak ve bütünüyle eşlerinin eline verdiği de bilinen bir gerçektir. Birlik giderlerine sadece parasal olarak katkıda bulunan eşler ise genellikle erkeklerdir. Türk Medeni Kanununda eşlerin birlik giderlerine güçleri oranında katılacağı söylenmiş olmakla birlikte yukarıda da belirttiğimiz gibi, İsviçre Medeni Kanunundan farklı olarak, ailenin geçiminin eşlerin durumları ve ailenin ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğunda gereği gibi karşılanacağı

⁷⁰ ÖZTAN, s. 177; GÜMÜŞ, s. 32; Bu hükmün hukukumuzda alınmamasını bir eksiklik olarak gören ve Kanunda yapılacak değişikliklerle bu hükmün kabul edilmesi gerektiğini ifade eden yazarlar da mevcuttur, SİRMEN, s. 89; BAŞPINAR, s. 100.

⁷¹ KILIÇOĞLU, s. 30; DOĞAN, s. 116.

hükmü yer almamıştır. Dolayısıyla evliliklerin pek çoğunda eşler erkeğin birlik giderlerine sadece parasal katkıda bulunması konusunda anlaşmış olsalar bile, erkek, birliğin ihtiyaçlarını asgari düzeyde karşılamakla yetinebilecek ve artakalan bir geliri varsa bunu kendi kişisel hesabında tamamen kendi -ailenin ihtiyaçları kavramının kapsamı dışında kalacak olan- ihtiyaçları için ayırabilecektir. Ta ki edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi gündeme gelene kadar diğer eşin bu fazlalık bakımından ondan herhangi bir talepte bulunması mümkün olmayacaktır. Oysa eve emeği ile de katkıda bulunan kadınların büyük çoğunluğu kazançlarını olduğu gibi eşlerinin eline verdikleri için, kendilerine çoğu zaman kendi kazançlarından bile serbestçe harcayabilecekleri bir miktarı ayıramamaktadırlar. Çalışmadığı için herhangi bir geliri olmayan ve bu yüzden birlik giderlerine ancak emekleri ile katılan kadınların durumu ise çok daha vahimdir. Bu kadınlar bir yandan evin ekmeğini getiren kocalarının karşısında kendilerini ezik hissedecekler öte yandan emeklerini en üst kalitede ailelerine hasretseler bile kimseye hesap vermeksizin kullanabilecekleri bir miktar paraya kendi kişisel servetleri de söz konusu değilse sahip olamayacaklardır. Öyle ki evliliklerin pek çoğunda kadınlar, belli bir yaşa gelip de para kazanmaya başlayan çocuklarından bile para isteyebilmelerine rağmen, nerede ve nasıl kullanacakları konusunda hesap vermek zorunda olmadıkları hiçbir miktarı eşlerinden isteyememektedirler. Üstelik bu durumda olan kadınların önemli bir kısmı da pekâlâ bizzat çalışıp para kazanabilecek yeteneklere ve olanaklara sahip olmalarına rağmen çoğu zaman eşlerinin isteği üzerine ve çocuklarının yararı uğruna bu yaşam tarzını sürdürmek zorunda kalmıştır. Eve para getiren erkeğin, günümüzde daha sık rastlandığı üzere, eşine bir kredi kartı vermesi de, ona serbestçe harcayabileceği bir miktar para verdiği şeklinde yorumlanamaz. Çünkü kredi kartıyla yapılan her harcamanın takibi mümkündür ve hesap özeti eve geldiğinde eşin hangi harcamayı neden yaptığının açıklanması istenebilmektedir. Sonuç olarak eve para getiren eş, çoğunlukla erkek eş, gelirinden tamamen serbestçe harcayabileceği bir miktara sahip olabilir iken, aile giderlerine emeği ile katkıda bulunan eşin ise böyle bir olanağı bulunmamaktadır. Daha da ilginç olanı aile giderlerine emeği ile katkıda bulunan eşler, çoğunlukla kadınlar, sağlıkları

bozulana ya da iyice elden ayaktan düşene kadar siler, süpürür, pişirir, taşırır, çocuklarına bakar, eşine bakar, gereğinde eşine işinde karşılıksız yardımda da bulunur; onun için günde yirmi dört saatlik bir çalışma süresi söz konusudur. Gece bebek ağladığında onu anne avutur, bir çocuk hastalandığında başında yine anne durur, sabah herkesten önce kalkıp sobayı anne yakar, kahvaltayı anne hazırlar. Baba ise sabah işe gideceği için uykusunu almak zorundadır veya akşam yemeğinden sonra gazetesini okumak veya televizyon izlemek zorundadır ki gündemden koptuğu için ertesi gün işyerinde arkadaşlarının yanında mahcup olmasın. Üstelik bütün gün dışarıda çalışıp yorulduktan sonra biraz dinlenmek onun hakkıdır. Eve para getirmeyi üstlenen erkek, bir gün emekli olup ikramiyesini dilediği gibi değerlendirmeye başlar ve emekli aylığının bir kısmını yine ailesine ayırıp üst yanını kimseye hesap vermeden harcamaya devam edebilir, oysa eşi de en az onun kadar yaşlandığı halde emekli olamaz. Yedi gün gereğinde yirmi dört saatlik mesaisine devam etmek zorundadır. Bu tablo göz önünde bulundurulduğunda, Kanunumuzda giderlere emeği ile katkıda bulunan eşe serbestçe harca-yabileceği -hiçbir ihtiyacı olmadığını düşünüyorsa da harcamayıp biriktirebileceği- bir miktar paranın ödenmesine ilişkin bir hüküm bulunsa da bu hükmün kâğıt üstünde kalabileceği gerçeğini inkâr edemeyiz. Yine de kanaatimizce, İsviçre’de bile bu yönde bir hüküm var iken ülkemizde bu yönde bir hükmün açıkça kabul edilmemiş olmasının herhangi bir haklı sebebinin bulunduğu iddia edilemez⁷². Ancak Kanunumuza bu yönde bir hüküm konulana kadar, Türk Hukuk öğretisinde benimsenen çözümlerle yetinmek bize de isabetli görünmektedir. Ne var ki, birlik giderlerinin karşılanmasına emeğini özgüleyen eşe bu çözümler sayesinde sağlanacak ödemenin onun zorunlu ihtiyaçları ile sınırlı kalacağını veya çok cüz’i bir tutardan oluşacağını düşünmeden edemiyoruz. Çünkü tüm bu çözümler birlik ihtiyaçlarını karşılamayı hedefleyen çözümler olarak, birliğin bir parçası olup da emeğini eve özgüleyen eşin “ihtiyaçlarının” göz

⁷² **Gümüş’e** göre, Türk Medeni Kanunu hazırlayan Komisyon, erkek ağırlıklı TBMM’nin Kanunu kabul etmeme riskini azaltmak için bu düzenlemeyi almamıştır, **GÜMÜŞ**, s. 31.

önünde bulundurulmasını gerektirir. Oysa İsviçre Medeni Kanununun 164. maddesi çerçevesinde bu eşe yapılacak ödemenin onun herhangi bir ihtiyacına ilişkin olması gerekmez. Ortada hiçbir ihtiyaç bulunmasa da bu ödeme yapılır. Aksi takdirde bu eşe ekonomik bir bağımsızlık kazandırma amacı sağlanmış olamaz.

İsviçre Medeni Kanununda yer alan bu düzenlemedeki tutar, bir çeşit harçlık sayılmaz⁷³. Bu yüzden cüz'i bir miktardan ibaret olması zorunluluğu da yoktur. Bu tutarı ödeme yükümü altında olan eşin geliri, ödemeyi talep etmeye yetkili olan eşin kendi geliri ve ailenin ihtiyaçlarının sorumlu bir biçimde karşılanabilmesi için alınması gereken tedbirlerin kapsamı düşünüldüğünde, bu tutarın miktarı aileden aileye değişecektir. Duruma göre bu tutar, ancak "harçlık" olarak nitelendirilecek ufak bir miktardan çok fazla olabilecektir. Zaten bu ödemenin miktarı ancak "harçlık" sayılabilecek kadar düşük olmak zorunda olsaydı, İsviçre kanun koyucusu da böyle bir hükmü Kanuna almaya gerek bile görmezdi. Yapılacak ödemenin tutarı konusunda, ödemede bulunmakla yükümlü olan eşin kazanç faaliyetinden elde ettiği ve serbestçe harcamak üzere kendisine ayırabildiği miktar bir ölçü olabilir; ama bu miktarın mutlaka yarı yarıya paylaşılması gerekmez. Çoğunlukla bu tutarı ödemekle yükümlü olan eşin kendine ayırabildiği miktar çok yüksek olduğunda bu miktarın yarısının diğer eşe verilmesi uygun görülmemektedir, ama bu miktar daha düşük olduğunda bunun yarısının diğer eşe verilmesi hakkaniyete uygun sayılabilir. Elbette ki emeğini eve hasreden eşe bir ödemenin yapılabilmesi diğer eşin elinde birlik ihtiyaçlarını özenli bir şekilde karşıladıktan ve ailenin geleceğini güvence altına alacak ve yürütülmekte olan mesleki faaliyetin sürekliliğini sağlayacak tedbirler alındıktan sonra elde bir fazlalık kalıyorsa mümkün olacaktır⁷⁴.

⁷³ SCHMID, Art. 164, s. 269; RUMO-JUNGO, s. 324, no: 21; BRAEM, Art. 164, no: 5; HAUSHEER/REUSSER/GEISER, 164, no: 9; ÖZTAN, s. 178; GÜMÜŞ, s. 32, dn. 116, Sirmen ise bu ödemeyi bir tür harçlık olarak nitelendirmektedir, SİRMEN, s. 89.

⁷⁴ RUMO-JUNGO, s. 324, no: 21; SCHMID, s. 270; HAUSHEER/ REUSSER/ GEISER, Art. 164, no: 8; ÖZTAN, s. 178.

Eve emeğini özgüleyen veya diğer eşe işinde yardım eden eşe ödenecek olan bu tutar, bu eşin emeğinin tam karşılığı olmayacaktır, olmamalıdır da. Aksi takdirde bu eşin emeğiyle birlik giderlerinin karşılanmasına katkıda bulunmuş olduğundan söz etmek zaten mümkün olmaz ve amaçlanan eşitlikten de bu sefer diğer eş aleyhine uzaklaşmaz olur⁷⁵.

Böyle bir ödemeyi talebe yetkili olan eşin gelirinin, ona yapılacak ödemenin miktarı belirlenirken göz önünde bulundurulacağı maddenin ikinci fıkrasında vurgulanmaktadır. Bu hükmün de etkisiyle olsa gerek, öğretide bir eşin böyle bir ödemeyi talep edebilmesi için kendisine ait bir gelirinin olmaması veya bu gelirinin yetersiz olması şartı da aranmaktadır⁷⁶; ama kanaatimizce İsviçre Medeni Kanununun 164. maddesinin sözü incelendiğinde böyle bir yorumu gerektirecek yeterli bir ipucu bulunamamaktadır. Eve emeğiyle katkıda bulunan eşin kişisel bir servetinin olması⁷⁷, emeğini dışarıda çalışıp parasal gelire çevirmekten vazgeçme şeklindeki fedakârlığı için diğer eşten uygun bir ödeme istemesine engel olmamalıdır. Eve para getirmek için dışarıda çalışan eş, eve gerekenden fazlasını kazanıp bunu kendine ayırabiliyorsa, aynı şeyi yaparak kendi gelirini arttırabilecek olan eşinin de gelirini artırmasına katkıda bulunmalıdır. Olayların pek çoğunda çocuk sahibi olabilmek veya çocuğuna daha

⁷⁵ BRAEM, Art. 164, no: 7; HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 164; no: 11; ÖZTAN, s. 178; GÜMÜŞ, s. 32, dn. 116.

⁷⁶ SCHMID, Art. 164, s. 270; ISENRING/KESSLER, Art. 164, no: 9; ÖZTAN, s. 178.

⁷⁷ Bu ödemeyi talebe yetkili olan eşin kazancı veya malvarlığından elde ettiği getiriler, talep edeceği tutarın hesabında göz önünde bulundurulmaları da talebinin tamamen geri çevrilmesi için tek başına sebep oluşturmaz. Ancak diğer eş, bu eşin zorunlu ihtiyaçlarını aşan ihtiyaçları için kendi malvarlığı değerlerine (servetine) başvurmasını isteyerek ödeme yapmaktan kaçınmaz, HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 164, no: 24. Ayrıca eşin vaktiyle diğer eşten 164. madde çerçevesinde alıp biriktirdiği miktarlar da, daha sonraki dönemlerde ödenecek olan serbestçe harcanacak tutarın hesaplanmasında göz önünde bulundurulamaz, aksi halde daha önce ödenen tutarların serbestçe harcanabilsin diye ödenmiş olma özelliği kaybolur, ISENRING/KESSLER, Art. 164, no: 11.

iyi bakabilmek için eşinin arzusuyla evde oturmak zorunda kalan kadınlar bakımından böyle bir ödeme hakkaniyetin bir gereğidir. Hatta aile giderlerine emeğiyle katkıda bulunan eşin dışarıda da ufak tefek gelir getiren bir işte çalışması ya da diğer eşin ev işlerinde ona bir ölçüde yardım ediyor olması da, böyle bir ödemenin yapılmasına engel olmaz. Ev işlerinin kısmen veya tamamen bir üçüncü kişiye yaptırıldığı durumlarda bile çocuklara bakmaya devam eden eş için böyle bir ödemenin söz konusu olacağı kabul edilmektedir⁷⁸. Ayrıca eş hasta veya sakat olması nedeniyle eve olan emek katkısı pek fazla olamasa da böyle bir ödemeyi talep edebilmelidir⁷⁹. Kanaatimizce dışarıda tam zamanlı olarak çalışsa da eve emek katkısını da tek başına sağlayan eşin de diğer eşten bir ödeme isteme yetkisi olmasıdır. Bu durumda belki isteyeceği ödemenin miktarı çok yüksek olmayabilir; ama emeğini eve vereceğine fazla mesai yapsa daha fazla para kazanabilecek olan eşin, diğer eş eve geldiğinde ayaklarını uzatır iken, evde çalışmaya devam etmesinin de bir bedeli olmalıdır. Ancak emeğini eve hasreden eşin kendi kişisel gelirininki olması değil de, dışarıda çalışmaya başlamasına hiçbir engel kalmadığı halde evde oturmayı kendisinin seçtiği durumlarda bu miktarın iyice azalması veya belki de hiç ödenmemesi haklı görülebilir⁸⁰. Çünkü kişiler kendi seçimlerinin sonuçlarına öncelikle kendileri katlanmalıdır.

Birlik giderlerine emek ile katkıda bulunması beklenen eşin, bu katkısını hiç veya gereği gibi yerine getirmemesi halinde, diğer eşten serbestçe harcayabileceği uygun bir ödemenin kendisine düzenli olarak ödenmesini isteme yetkisini kaybetmesi gerekir. Kanaatimizce bu düzenlemenin Türk Medeni Kanununa alınmamış olmasının yarattığı önemli bir eksiklik de bu husustadır. Böyle bir düzenleme

---

⁷⁸ **BRAEM**, Art. 164, no: 13.

⁷⁹ **SCHMID**, Art. 164, s. 270; **HAUSHEER/REUSSER/GEISER**, Art. 164, no: 14; **BRAEM**, Art. 164, no: 11, ancak eş hastalığı veya sakatlığı nedeniyle uzun süreden beri emek katkısını sağlayamadığı için bu işleri de diğeri üstlenmişse, bu durumda artık diğer eşin bu konudaki talep hakkı ortadan kalkabilir.

⁸⁰ Benzer bir varsayım için bkz. **HAUSHEER/REUSSER/GEISER**, Art. 164, no: 14.

Türk Hukuku bakımından da söz konusu olsaydı, giderlere emek ile katılma borcunun da ifa edilmemesi bakımından etkili bir yaptırımdan söz edilebilirdi. Ancak 186. maddenin üçüncü fıkrası ile 196. maddesinin ikinci fıkrasının Türk Hukuk öğretisindeki görüşler çerçevesinde yorumlanmasıyla bu eksiklik de aşılabılır. Ne var ki, yorum her somut olayda hâkim tarafından yapılır ve hâkimler öğretilerdeki görüşlerle değil, Kanunların açık metni ile bağlıdır. Hâkimlerin, kanun koyucunun bu konudaki bilinçli tercihini öğretilerdeki yorumları izleyerek aşmak isteyecekleri ise şüphelidir.

İsviçre Medeni Kanununun 164. maddesinde düzenlenen bu ödeme de en fazla geçmiş bir yıl ve gelecek yıllar için istenebilecektir. Çünkü Türk Medeni Kanununun 196. maddesine karşılık gelen İsviçre Medeni Kanununun 173. maddesinde bu bir yıllık süre sadece eşlerin birlik giderlerine olan katkıları bakımından değil, emeğini aileye özgüleyen eşe ödenecek tutar bakımından da öngörülmüştür. Kanaatimizce bu bir yıllık süre, eşe tanınan hakkın etkin bir şekilde uygulanabilirliğini engellemektedir. Hukukumuzda da böyle bir ödemenin öngörülmesi ve fakat bu ödemenin bu kadar kısa bir süre ile sınırlı tutulmaması çok daha isabetli olur. Çünkü bir eşin böyle bir ödemeyi kendi isteğiyle yerine getirmeyen eşinden mahkeme aracılığıyla istemesi çoğu zaman aile yaşantısının gerekleriyle bağdaşmaz⁸¹. Böyle bir istem, ödeme yıllardır yapılmıyor olsa bile çoğu zaman evlilik son zamanlarını yaşamaya başlamış ise gündeme getirilir. O zaman da ele sadece bir yıllık bir ödeme tutarı geçecektir ki, bu sonucun âdil olduğu söylenemez. Kanaatimizce, yapılacak düzenlemede emeğini aileye özgüleyen eşe bu yüzden bir alacak hakkı tanınmalı ve birikmiş alacaklarının en geç mal rejiminin tasfiyesi sırasında göz önünde bulundurulmasıyla bu eşin toplu bir ödemeye kavuşması da sağlanmalıdır. Çünkü bu eşin yıllardır sadece

⁸¹ İsviçre’de dahi bu hükmün uygulanmasını konu olan mahkeme kararını neredeyse hiç rastlanmaması da (bu konuda bkz. **BRAEM**, Art. 164, no: 3), kanaatimizce iyi kötü yürümekte olan bir evlilik bakımından bir yıllık bir tutarı mahkeme huzurunda hiçbir eşin dillendirmek istememesindedir. Oysa birikmiş alacaklar istenebilseydi hükmün uygulaması da çok daha fazla olabilirdi.

ihtiyaçları diğer eş tarafından karşılanmıştır. Diğer eş kazanç faaliyetinde bulunduğu için kişisel bir servet oluştururken bu eşin kendi servetini oluşturacak herhangi bir kazanç faaliyetine girişme fırsatı olmamıştır. Bunun sebebi de çoğu zaman diğer eşin isteği, diğer durumlarda da her iki eşin aile yararını gözeterek vermek zorunda oldukları bir karardır. Ana baba veya büyük ana ve büyük babasıyla yaşayan ergin altsoyuların bile, borçlu üstsoyun ölümü halinde, emeklerini ya da gelirlerini aileye özgülemeleri nedeniyle uygun bir bedel isteyebildikleri (TMK. m. 370-371) hukuk sistemimize böyle bir düzenleme çok yabancı gelmeyecektir⁸². Gerçi mal rejiminin tasfiyesi nedeniyle bu eşin diğer eşin edinilmiş mallarına katılma hakkı söz konusu olacağı için, böyle bir ödemeyi gereksiz görenler olabilir; ama eşlerden birinin diğer eşin edinilmiş mallarına katılma hakkı, kural olarak⁸³, mal rejiminin sona ermesi anı itibariyle diğer eşin mevcut edinilmiş malları üzerinden hesaplanır. Dolayısıyla para kazanan eş, yıllardır içkisine, kumarına, sigarasına para ayırmış ise, ama eşine emeği nedeniyle hiçbir ödemede bulunmamış ise, “edinilmiş mallarımın yarısı yetmiyor mu?” diyememelidir⁸⁴.

⁸² **Öztan**, altsoyun denkleştirme alacağına ilişkin bu düzenlemeyi, İsviçre Medeni Kanununun 165. maddesinin Hukukumuzda alınmamış olmasından doğan boşluğu doldurmak için kıyasen uygulamak gerektiği görüşündedir, **ÖZTAN**, s. 180.

⁸³ Türk Medeni Kanununun 229. maddesinde mal rejimi tasfiye edilirken mevcutlara eklenmesi gereken değerler, her aile bakımından söz konusu olmayacaktır.

⁸⁴ **Gümüş**'e göre, böyle bir ödeme Türk Hukukunda da kabul edilmiş olsaydı, yapılan ödeme, alacaklı eşin edinilmiş malı sayılacağı için (çünkü emeğinin bir karşılığıdır), zaten mal rejimi tasfiye edilirken yarı oranında borçlu eşe geri dönecekti, **GÜMÜŞ**, s. 31. Önerimiz kabul edildiği takdirde, **Gümüş**'ün görüşünün de benimsenmesinin âdil sonuç doğurmayacağını düşünüyoruz. Çünkü mal rejiminin tasfiyesi sırasında kabul edilmesini istediğimiz bu ekstra alacağı, vaktiyle bu eşe hesap vermeksizin harcasın diye ödenmek zorunda olan ama ödenmemiş tutarın karşılığı olarak görüyoruz. Bu ödemeyi zamanında yapmayan eşin, zamanında kazandığı ve kimseye hesap vermeden harcadığı şeyler, madem tasfiyede göz önünde bulundurulamıyor, o halde bu alacak da tasfiye de göz önünde bulundurulmamalı. Ödeme yapılması gereken eş, bunu tasfiyede göz önünde bulun-

2. İsviçre Medeni Kanununun 165. Maddesi

İsviçre Medeni Kanununun 165. maddesinin çevirisi şöyledir:

“Eşlerden biri diğerine meslek veya işinde, ailenin geçimine katkısı bakımından gerekli olandan önemli ölçüde daha fazla çalışmışsa, bu yüzden uygun bir tazminat istemeye yetkilidir.

Aynı şey, eşlerden birinin ailenin geçimine, kendi geliri veya servetiyle, yükümlü olduğundan önemli ölçüde fazla bir katkıda bulunmuş olduğu durumda da geçerlidir.

Eş, olağanüstü katkısını bir hizmet, ödünç, ortaklık sözleşmesi veya başka bir hukuki ilişki kapsamında ortaya koymuş ise, bu durumda tazminat isteme hakkı da bulunmaz.”

İsviçre Medeni Kanununun 165. maddesinin Türk Medeni Kanununa alınmamış olmasını bir eksiklik olarak görmediğimizi ifade etmeliyiz⁸⁵. Eşlerden birinin birlik giderlerine katılma borcunu aşacak ölçüde, diğer eşe mesleğinde yardımcı olması veya serveti veya geliri ile ailenin geçimine katkıda bulunması çoğu zaman bir hizmet veya ödünç sözleşmesine dayanır. Ortada böyle bir sözleşme ilişkisi olmadığı zamanlarda ise, İsviçre Medeni Kanununun 165. maddesi olmasa bile Borçlar Kanununun sebepsiz zenginleşmeye ilişkin kuralları, borçlu olduğundan fazlaca katkıda bulunan eşin korumaya yeterli olabilecektir⁸⁶. Kaldı ki, çoğu zaman yükümlü

---

durabilmek istiyorsa, ödemelerini zamanında yaparak eşinin tasfiye günü gelene kadar belli ölçüde bir birikime sahip olmasını sağlamalıdır.

⁸⁵ **Gümüş**'e göre de, bu tazminat alacağı evlilik birliğinin genel hükümlerinin sistemi içinde zorunlu bir unsur oluşturmamaktadır, **GÜMÜŞ**, s. 33; **Sirmen** ve **Başpınar** ise bu hükmün de Kanunumuza alınması gerektiği düşüncesindedir, **SİRMEN**, s. 89; **BAŞPINAR**, s. 100.

⁸⁶ **Öztan** ise, giderlere katılma borçları bakımından eşler arasında eşitlik ilkesinin gözetileceği düşüncesiyle, İsviçre Medeni Kanununun 165. maddesinin karşılığı Türk Medeni Kanununda yer almasa bile, bir eşin birlik giderlerinin karşılanmasına katkısı diğer eşe göre önemli ölçüde fazla olmuşsa, bu eşin olağanüstü katkısı nedeniyle diğer eşten bir tazminat isteyebileceği görüşündedir. Yazar, Türk Medeni Kanununun 370-371. maddelerinde düzenlenen altsoyun denkleştirme alacağına ilişkin hükümlerin bu duruma kıyas yoluyla uygulanabileceğini ifade etmektedir, **ÖZTAN**, s. 180.

olduğundan daha büyük katkıda bulunan eş, bunun karşılığında herhangi bir tazminat beklentisiyle hareket etmez. Özellikle de yükümlü olduğundan daha fazla parasal katkıda bulunmak çoğu zaman mümkün de olmaz. Şöyle ki, madem eşler ailenin geçimine güçleri çerçevesinde katılacaklar ve madem ailenin ihtiyaçları gerektiği şekilde karşılanacak, o halde eşlerden birinin parasal gücü çok olduğu için aileye daha çok katkı sağlaması normaldir. Bu durumda ailenin standartları da yükselmiş demektir. Ancak eş bir ödemeyi yapması hiç gerekmediği halde yanılarak böyle bir ödeme yapıyorsa o zaman sebepsiz zenginleşmeden söz etmek gerekir. Örneğin eşlerden biri aile konutunu bir yakınından kullanım ödöncü sözleşmesi ile temin ettiği halde eşine bu konutu kiraladığını söylese ve diğer eş de ekonomik gücü yettiği için ailenin diğer giderlerini ödemenin yanı sıra sözde kirayı da ödemeyi üstlenmiş olsa durum böyledir. Ancak böyle bir duruma pek fazla rastlanacağı düşüncesinde değiliz.

Eşlerden birinin diğer eşe işinde yardım etmesinin de giderlere katılma payını aşacak boyuta ulaşması çok kolay değildir. Öyle ki, bir kişi eşinin yardımıyla işini yapması karşılığında elde ettiği kazancı ile ailesini ancak geçindiriyorsa, bu noktada tazmini gereken olağanüstü bir katkıdan da söz edilemez. Çünkü eşler güçlerini bir araya getirerek ailenin geçimini ancak sağlıyorlar demektir. Ne zaman ailenin tüm ihtiyaçları tamamen karşılandığı halde iş sahibi olan eşin bir birikimi oluşmaya başlar ancak o zaman diğer eşin yardımının aile ihtiyaçları bakımından gerekenden önemli ölçüde çok olup olmadığı önem kazanır. Böyle bir durumda diğer eş çoğu zaman ya yardımı kesecek ya da bir sözleşme çerçevesinde çalışmaya devam edecektir. Her iki durumda da gerekenden önemli ölçüde çok olan yardım nedeniyle bir tazminat istemi söz konusu olmaz. Ancak meslek veya işinde yardım gören eşin, aile ihtiyaçları için yeterli olandan fazlasını kazanmaya başladığı halde diğer eşin yardımı bir sözleşme olmaksızın devam ediyorsa, o zaman bu yardım, karşılığı ödenmesi gereken bir emek olarak görünebilecektir. Artık sağlanması gereken ama sağlanamamış aile ihtiyaçlarından da söz edilemediğine göre, eşlerden biri, haklı bir sebep olmaksızın emeği ile diğerini zenginleştiriyor demektir ve İsviçre Medeni Kanununun 165. maddesinin karşılığı Türk Medeni Kanununda bulunmasa da Türk

Borçlar Kanununun sebepsiz zenginleşmeye ilişkin hükümleri bu konuda yeterli çözümü içermektedir. Hatta kanaatimizce bu konu sebepsiz zenginleşme kuralları çerçevesinde çözülürse, aile ihtiyaçları için gerekenden fazlasını sağlamış olan eşin isteyebileceği ödemenin kapsamı daha geniş tutulabilecektir. Çünkü İsviçre Medeni Kanununa göre, birlik giderleri için yapılması gerekenden fazla olan her ödeme ve yardım faaliyeti tazminata hak vermez, gerekenden sadece önemli ölçüde fazla olan ödemeler ve yardımlar karşılığında tazminat istenebilir. Üstelik 165. madde çerçevesinde ödenecek katkı da 173. maddenin üçüncü fıkrası ile geçmiş bir yıl için istenebilmektedir. Oysa olağanüstü katkının karşılığı sebepsiz zenginleşme talebine dayandırılırsa, böyle bir zamansal sınırlama olmayacak, sebepsiz zenginleşmeye ilişkin zamanaşımı süresi ise evlilik birliği devam ettiği sürece işlemeyecektir. Kaldı ki, İsviçre’de 165. madde çerçevesinde ödenecek tutar hesaplanırken aynı işi yapan herhangi bir işçiye ödenecek tutarın ödenmesinin söz konusu olmadığı, benzer işler için ödenen tutarın eşler arasındaki evlilik birliğinin gereklerine uyarlanacak bir miktar belirlenirken sadece bir ipucu oluşturduğu kabul edilmektedir⁸⁷. Oysa sebepsiz zenginleşme talepleri bakımından böyle bir sınırlama da söz konusu olmaz.

3. İsviçre Medeni Kanununun 170. Maddesi

İsviçre Medeni Kanununun 170. maddesinin çevirisi şöyledir:

“Eşlerden her biri diğer eşten geliri, serveti ve borçları hakkında bilgi isteyebilir.

Bir eşin istemi üzerine, mahkeme, diğer eşi veya üçüncü kişileri gerekli bilgileri vermekle veya zorunlu belgeleri ibraz etmekle yükümlü kılabilir.

Avukatların, noterlerin, doktorların, din adamlarının ve bunların yardımcılarının mesleki sır saklama yükümlülükleri saklıdır.”

Bu hüküm eşlerin birlik giderlerini karşılamak bakımından yapacakları anlaşmanın sağlam temellere dayandırılması bakımın-

⁸⁷ ISENRING/KESSLER, Art. 165, no: 10.

dan çok önemlidir. Ayrıca bu hüküm sayesinde, eşlerin birbirlerinden mal kaçırarak ailenin geçimini sağlama borcuna aykırı davranmalarının önüne geçilebilir. Gerçi eşlerin birbirine güvendiği ve saygı duyduğu bir aile bakımından Kanunda böyle bir hükmün olup olmaması önem taşımaz. Öyle bir ailede eşler birbirine yeterince açık davranacak ve birbirlerinden hiçbir şey saklamayacaklardır; ama pek çok evlilikte durum böyle olmaz. Öte yandan kanunda böyle bir hüküm yer alsa da almasa da, eşler arasında baskın karaktere sahip olan diğeri hakkında her tür mali bilgiye ulaşabileceği halde, kendisine ilişkin tüm mali bilgileri diğerdan saklayabilecektir ve hatta ülkemizde de yaygın olarak görülen tablo böyledir. Toplumumuzda çalışan kadınların çoğu elde ettikleri geliri olduğu gibi eşlerinin eline saydıkları gibi çoğu zaman eşlerine bordrolarını da verirler, oysa eşlerine ne kadar kazandığını soracak olurlarsa alacakları yanıt “kadına yaşı erkeğe maaşı sorulmaz” şeklinde olur. Biraz ısrarcı davranan kadınların ise bu yüzden fiziksel şiddete maruz kalmaları bile mümkündür. Zaten kendi gelirlerini ve bunun tüm gelirleri olduğunu gösteren bordroyu her aybaşında eşlerine vermek zorunda kalmaları da onlara yönelik olan ve ülkemizde hiç de az olmayan bir başka şiddet türüdür. Eşlerden birinin diğere eşe fiziksel veya ekonomik şiddet uygulayabildiği bir aile bakımından kanunda böyle bir hükmün bulunması da pek fazla bir anlam ifade etmeyecektir. Çünkü öncelikle evli bireylerin her birinin kanunları tam anlamıyla bilmesi beklenemeyecek, bunu gayet iyi bilenlerin de aile huzurunu tehlikeye atmamak için haklarını kullanmadıkları görülecektir. Yine de bu düşüncelerin ve gerçeklerin hiçbiri böyle bir hükmün Kanunumuzda yer almaması için haklı bir gerekçe oluşturamaz.

Türk Medeni Kanununun 206. maddesi çerçevesinde, eşlerden birinin malvarlığı, geliri ve borçları hakkında diğere eşe bilgi vermekten kaçınması, hâkimin, diğere eşin istemi üzerine, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüştürülmesine karar verebilmesi için haklı bir sebep olarak sayılmaktadır. Ancak kanaatimizce bu hükmün varlığı, eşlerin bu konuda bir yükümlülük altında buldukları şeklinde yorumlanmaya elverişli değildir. Kaldı ki İsviçre Medeni Kanununun 170. maddesi üçüncü kişileri bile eşlerden birinin istemi üzerine diğere

eşin malvarlığı hakkında bilgi vermekle yükümlü tutmaya elverişlidir. Türk Medeni Kanununun 206. maddesinden ise böyle bir sonuç çıkarmak mümkün değildir⁸⁸.

Türk Hukuku bakımından böyle bir bilgi verme yükümlülüğünün varlığı açıkça çıkarılamasa bile, eşlerden birinin diğerinin sorusu üzerine malvarlığı hakkında bilgi vermekten kaçınması halinde, bu eş, diğer eşten birlik giderlerine katılmasını isteme alacağını kaybetmelidir⁸⁹. Çünkü aksi bir uygulama hakkın kötüye kullanılması sayılabilir.

⁸⁸ **KILIÇOĞLU**, s. 208; **ÖZTAN**, s. 225-226; **SARI**, Suat: Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, İstanbul 2007, s. 112; **Şıpka ve Demir**, 206. maddeden bir bilgi verme yükümlülüğü çıkarmak bir yana, böyle bir yükümlülük olmadığı için Hukukumuzda 206. maddenin dördüncü bendindeki koşulun bile uygulama alanı bulamayacağı düşüncesindedir, **ŞİPKA**, Şükran/**DEMİR**, Pınar Özlem: "İsviçre Federal Mahkemesi'nin Edinilmiş Malların Tasfiyesine İlişkin Bir Kararının İncelenmesi -BGE 118 II 27 31-", (Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan, İstanbul 2004, s. 260). Bilgi verme yükümlülüğüne ilişkin açık bir hükmün bulunmamasını eksiklik olarak nitelendiren **Uçar ise**, 206. madde ile ilgili herhangi bir değerlendirme yapmamaktadır, **UÇAR**, s. 332; **Ayan**, Türk Medeni Kanununun 206. maddesinden de 216. maddesindeki eşlerin birbirlerinden mallarının envanterinin yapılmasını isteme haklarına ilişkin hükümden de bilgi verme yükümlülüğünün dolaylı olarak çıkarılabileceği görüşündedir, ama her iki hükmün de üçüncü kişilerden bilgi isteme olanağı sağlamayacağına dikkat çekmektedir, **AYAN**, s. 183; **Gümüş ise**, gerek 206. madde hükmünden gerekse birliğin mutluluğunu elbirliği ile sağlamak ve sadakat yükümlülüğünden yola çıkarak ayrıca birliğin korunmasına ilişkin hükümlerden yararlanarak bu boşluğun doldurulabileceği düşüncesindedir (**GÜMÜŞ**, s. 15 vd.). Yazarın çözümü, Kanun koyucunun açık tercihini görmezden gelmekle beraber, 170. madde benzeri bir düzenleme Kanunumuza alınana kadar ihtiyacı yanıtlamaya elverişli görünmektedir. Ancak öğretinin bu boşluğu doldurma yönündeki yorumlarının uygulamada benimseneceği bize şüpheli gözükmektedir. Bu yüzden bu yönde açık bir hükmün Kanuna bir an önce alınması ihtiyacı halen bulunmaktadır.

⁸⁹ Aynı yönde **ISENRING/KESSLER**, Art. 163, no: 44; **HAUSHEER/REUSSER/GEISER**, Art. 163, no: 59e.

SONUÇ

Eşlerin evlilik birliğinin giderlerine katılma borçları bakımından 4721 sayılı Türk Medeni Kanununda öngörülen düzenlemenin mülga Kanunumuzdaki düzenlemeye göre, daha modern olduğu söylenebilir; ancak İsviçre Medeni Kanunu ile kıyaslandığında Kanunumuzdaki düzenlemelerin oldukça yetersiz kaldığı da söylenmelidir. Evlilik yaşamının özel yapısı gereği bu alandaki kanunların uygulanabilirliğinin zayıf olduğu gerçeği bile, bu yetersizliği kanaatimizce haklı çıkarmaz. Özellikle de İsviçre Medeni Kanununda yer alan ve evlilik birliğinin giderlerine emeğiyle katkıda bulunan eşe serbestçe harçayabileceği bir tutarın düzenli olarak ödenmesine ilişkin hüküm (m. 164) ile eşlerin birbirlerine mali durumları hakkında bilgi vermekle yükümlü tutulmalarına ilişkin hükmün (m. 170) Kanunumuza alınmamış olması önemli birer eksikliktir. Söz konusu eksikliklerin ise, toplumsal yaşantımızın gerçekleri göz önünde bulundurulduğunda evli kadınların, çoğu zaman annelerin aleyhine sonuç doğuracağı açıktır.

KAYNAKÇA

- AKINTÜRK**, Turgut/**ATEŞ KARAMAN**, Derya: Türk Medeni Hukuku-Aile Hukuku, İkinci Cilt, Ankara 2008.
- AYAN**, Serkan: Evlilik Birliğinin Korunması, Ankara 2004.
- BAŞPINAR**, Veysel; "Türk Medeni Kanunu ile Aile Hukukunda Yapılan Bazı Değişiklikler ve Bu Konuda Bazı Önerilerimiz", (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 52, Sayı: 3, 2003, s. 79-101).
- BAYGIN**, Cem: "4721 Sayılı Medeni Kanununun Evlenme, Boşanma ve Evliliğin Genel Hükümleri Konusunda Getirdiği Değişiklikler", (Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp'e Armağan, Cilt: II, İstanbul 2003, s. 437-461).
- BRAEM**, Verena: Kommentar zum schweizerischen Zivilrecht (Zürcher Kommentar), Bd. II/Ic. Die Wirkungen der Ehe im allgemeinen, Art. 159-180 ZGB, 3. Auflage, 1998.
- DEMİR**, Pınar Özlem: "Medeni Kanunda Evli Kadınların Hukuki Durumları ile İlgili Yenilik ve Değişiklikler (Prof. Dr. Ergun Özsunay'a Armağan, İstanbul 2004, s. 509-561).
- DOĞAN**, Murat: "Türk Medeni Kanununun Evliliğin Genel Hükümleri Bakımından Getirdiği Yenilikler", (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 52, Sayı: 1-4, 2003, 93-129).
- DURAL**, Mustafa/**ÖĞÜZ**, Tufan/**GÜMÜŞ**, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku, İstanbul 2013.
- GÜMÜŞ**, Mustafa Alper, Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m. 185-281), İstanbul 2008.
- HATEMİ**, Hüseyin: Aile Hukuku I (Evlilik Hukuku), İstanbul 2005.
- HAUSHEER**, Heinz/**REUSSER**, Ruth/**GEISER**, Thomas, Berner Kommentar, Bd. III/1/2, Die Wirkungen der Ehe im allgemeinen, Art. 159-180 ZGB, 2. Auflage, 1999.
- HAVUTÇU**, Ayşe: Evlilik Birliğinin Temsili, Ankara 2006.

- ISENRING**, Bernhard/**KESSLER**, Martin A.: Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch I, Art. 1-456 ZGB, 4. Auflage, Basel 2010.
- KILIÇOĞLU**, Ahmet M.: Medeni Kanun'umuzun Aile-Miras-Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler, Genişletilmiş 2. Bası, Ankara 2004.
- KOÇHİSARLIOĞLU**, Cengiz: "Aile Hukukunda Eşlerin Eşitliği", (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 40, Sayı: 1-4, 1988, s. 251-279).
- ÖZTAN**, Bilge: Aile Hukuku, 5. Bası, Ankara 2004.
- RUMO-JUNGO**, Alexandra, Das Schweizerische Zivilgesetzbuch, 13. Auflage, 2010.
- SARI**, Suat: Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, İstanbul 2007.
- SCHMID**, Ursula: ZGB Kommentar-Schweizerisches Recht, 2. Auflage, 2011.
- SİRMEN**, Lale; "Medeni Hukuktaki Son Gelişmelerin Işığı Altında Evlenme ve Boşanma Alanında Yeniden Düzenlenmesi Gereken Konular", (Hukukta Kadın Sempozyumu, 30 Eylül-1 Ekim 1999, Ankara, 2. Bası, Ankara 2000, s. 82-90).
- ŞIPKA**, Şükran/**DEMİR**, Pınar Özlem: "İsviçre Federal Mahkemesi'nin Edinilmiş Malların Tasfiyesine İlişkin Bir Kararının İncelenmesi -BGE 118 II 27 31-", (Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan, İstanbul 2004, s. 255-262).
- UÇAR**, Ayhan: "4721 Sayılı Medeni Kanun ile Evliliğin Genel Hükümleri Alanında Yapılan Bir Kısım Değişiklikler Üzerine Düşünceler", (Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: VI, Sayı:1-4, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesinin 15. Kuruluş Yılına Armağan, s. 317-332).
- ZEVKLİLER**, Aydın/**ACABEY**, M. Beşir/**GÖKYAYLA**, K. Emre: Zevkliler Medeni Hukuk, 6. Bası, Ankara 1999.
- ZEVKLİLER**, Aydın/**ERTAŞ**, Şeref/**HAVUTÇU**, Ayşe/**GÜRPINAR**, Damla: Yeni Medeni Kanuna Göre Medeni Hukuk (Temel Bilgiler), Ankara 2012.